

LUNDS UNIVERSITET
Språk och Litteraturcentrum
Nordiska Språk
Maria Mörnerud

C-UPPSATS
Svenska som andraspråk
SVEK02
VT 2015

Verb, tid och andraspråk

- Aktionsartshypotesen testad på L2-svenska

Handledare: Gunlög Josefsson

Sammandrag

Denna formorienterade pilotstudie om verb, tid och andraspråk syftar till att utifrån aktionsartshypotesen (*aspect hypothesis*) i litet format undersöka utvecklingen av dåtidsmorfologi i dåtidskontext i skriven L2-svenska. Verbfraser i dåtidskontext i 16 fritt skrivna texter av diskuterande karaktär av sex inlärare (vid två tillfällen) och fyra L1-talare ur ASU-korpusen kodades för (telisk/atelisk) aktionsart och korrekthet (inlärartexterna). Utifrån en kategoriintern ansats (*within category approach*) räknades resultatet samman utifrån verbfrastyp (TYPE) och gav stöd åt aktionsartshypotesen, men resultatet kan också bero på transfer, texttyp, m.fl. faktorer. Studien visade också att inlärare och kontrollgrupp gjorde liknande val av verbfraser för texttypen samt indikerade att ansatsen var av central betydelse för resultatet.

Sökord: formorienterad, longitudinell, andraspråk, L2-svenska, verb, tid, aktionsart, telisk/atelisk, *aspect hypothesis*, aktionsartshypotesen, *within category*, TYPE, texttyp

Innehållsförteckning

Sammandrag.....	2
Innehållsförteckning.....	3
Lista över förkortningar.....	4
1 Inledning.....	5
1.1 Disposition.....	7
2 Teori.....	7
2.1 Aktionsart.....	7
2.1.1 Definition av de fyra aktionsarterna.....	9
2.1.2 Aktionsart: verbet eller verbfrasen eller satsen?.....	9
2.2 Aktionsart och andraspråksforskning.....	10
2.2.1 Aktionsartshypotesen.....	10
2.3 Tidigare studier.....	11
2.3.1 Gujord (2013): aktionsart och dåtidsmorfologi i L2-norska.....	12
2.3.2 Övriga.....	13
2.3.3 Kritik av forskning på aktionsartshypotesen.....	14
3 Studiens syfte och innehåll.....	14
3.1 Gujord 2013 och min studie.....	14
3.2 Syfte, forskningsfrågor och hypotes.....	15
4 Material.....	16
4.1 ASU-korpusen.....	16
4.2 Informanterna: inlärare och kontrollgrupp.....	17
4.2.1 Inläraerna.....	17
4.2.2 Kontrollgruppen.....	19
4.3 Material: inlärare och kontrollgrupp.....	19
4.2.1 ”Barnuppfostran igår, idag och i morgon”.....	20
4.2.2 Koder och taggning i ASU-korpusen.....	21
5 Metod.....	21
5.1 Inläraernas VP: kodning av korrekthet.....	22
5.1.1 Temporal kontext.....	22
5.1.2 Tempusmorfologi.....	23
5.1.3 Korrekthet.....	23
5.1.4 Exkluderat: dåtidsmorfologi i presenskontext.....	24
5.2 Kontrollgruppens VP: morfologin ger kontexten.....	25
5.3 Samtliga VP: kodning av aktionsart.....	25
5.4 Val av ansats och sammanräkningsätt.....	28
5.4.1 Ansats: kategoriövergripande eller kategoriintern?.....	28
5.4.2 Sammanräkningsmetod: VP eller VP-typ?.....	29
5.5 Arbetsgång: testkodning och kodning.....	30
6 Resultat.....	30
6.1 Skrivuppgiftens genomförande: kontroll och inlärare.....	31
6.1.1 Kontrollgruppen: Z1, Z2, Z4 och Z5.....	31
6.1.2 Inläraerna, text 1 och text 2.....	31
6.1.3 ”Långskrivarna”: Q1, C1 och C2 jämfört med Z2 och Z4.....	32
6.1.4 ”Kortskrivarna”: Q1, C1 och C2 jämfört med Z1 och Z5.....	33
6.1.5 Sammanfattning av textuppläggnings och tempuskontext.....	33
6.2 Antal och variation av VP:er: kontroll och inlärare.....	34
6.2.1 Antal teliska och ateliska VP:er.....	34

6.2.2 De vanligaste VP-typerna.....	35
6.2.3 Antal teliska och ateliska VP-typer.....	36
6.2.4 Sammanfattning.....	37
6.3 Korrekthet i förhållande till VP-typernas aktionsart.....	37
6.3.1 SPA/POR-gruppen: inlärare S1, Q1 och Q2.....	37
6.3.2 KIN-gruppen: inlärare C1, C2 och C4.....	40
6.3.3 Svagt stöd för aktionsartshypotesen.....	44
6.4 Övriga iakttagelser av intresse.....	45
6.4.1 Tempusmorfologi och tempuskontext.....	46
6.4.2 Samband mellan aktionsart och tempus?.....	48
6.4.3 Negationen inte.....	49
6.7 Sammanfattning av resultatet med kommentar.....	49
7 Diskussion.....	50
7.1 Metodval: kategoriövergripande och -intern, VP och VP-typ.....	50
7.1.1 Ansatsernas nackdelar.....	51
7.1.2 Kategoriövergripande ansats påverkas av texttypen.....	51
7.2 Mer om texttyp: diskurshypotesen.....	52
7.3 Aktionsart på olika satsnivåer.....	54
7.4 Aktionsartshypotesen och målspråket svenska.....	54
7.5 Språkbakgrunder och transfer.....	56
7.6 Språknivå.....	56
7.7 Input: formell och informell.....	57
8 Avslutande ord och förslag till fortsatta studier.....	57
Referenser.....	58
Primärt material.....	58
Litteratur.....	58

Lista över förkortningar

VP = Verbfras

L1, L2 = Förstaspråk, andraspråk

Texttillfälle 1 / text 1 / T1 = texter som inlärnarna författade vid det första skrivtillfället

Texttillfälle 2 / text 2 / T2 = texter som inlärnarna författade vid det andra skrivtillfället

Aktionsarterna:

STA – State: tillstånd (ex. *vara, ha, sitta, tänka på ngn*)

ACT – Actions: Oavgränsade processer (ex. *springa i parken, baka, läsa böcker*)

ACC – Accomplishments: Avgränsade processer (ex. *springa en mil, äta två bullar, gå hem*)

ACH – Achievements: Punkthändelser (ex. *vinna, blinka, lyckas, tända lampan*)

1 Inledning

Spelar ordens betydelse någon roll när man lär sig använda grammatisk morfologi i ett andraspråk? Kan det till och med hända att likheter i ordets och den grammatiska morfologins betydelse gör att man först använder nyinlärda grammatiska affix tillsammans med ord vars inherenta, *semantiska*, betydelse mest påminner om affixets i fråga? Denna uppsats berör just dessa frågor, fokuserade till den snävare sfären *verb* och *tempusböjning*. Det andraspråk som undersöks är *svenska*, och den semantiska och grammatiska betydelse som står i fokus för studien är *slut* (eller *avslutning*).

Vad gäller *slut/avslutning* inom semantik och verb eller verbfras (VP) har det talats om att alla verb eller VP:er kan placeras i någon av kategorierna *teliska* och *ateliska*, där *teliska* verb/VP:er semantiskt inkluderar ett naturligt slut medan *ateliska* inte gör det (jmf ex. Vendler 1957). Till exempel kan VP:erna *släcka lampan* och *läsa ut boken* kallas för *teliska* VP:er; i *släcka lampan* är handlingens början och slut visserligen så gott som samtidigt medan *läsa ut boken* syftar till en läsprocess som slutar först när boken är utläst – men båda inkluderar onekligen verbbändelsens slut. På samma sätt kan VP:erna *lysa* och *läsa boken*, kallas för *ateliska* VP:er, då inget tydligt slut impliceras (även om vi förstås kan förutsätta att ex. läsning av en bok troligtvis någon gång kommer att avslutas). Att på detta sätt indela VP:er efter teliskhet eller *telicitet* är en del av studiet av VP:ers *aktionsart*: den utsträckning i tid som en VP semantiskt indikerar (se ex. SAG 4:323ff).

Vad gäller *slut/avslutning* inom grammatisk morfologi för verb (alltså *verbböjning*) används i svenskan tempusen *preteritum*, *perfekt* och *pluskvamperfekt* för att uttrycka att verbbändelser/-handlingar tidigare ägt rum och på något sätt är avslutade i förhållande till nuet, de uttrycker med andra ord s.k. *perfektiv dåtid* (jmf. Gujord 2013).

Om det nu är så att inlärare lättare producerar böjda verb i VP:er vars semantiska betydelse liknar verbmorfologins grammatiska betydelse så kan man anta att *teliska* VP:er böjda i *perfektiv dåtid*, som i exempel (1a) och (1b) (böjda i preteritum respektive perfekt), förekommer tidigare i inlärarspråket än VP:er som liknar dem i exempel (2a) och (2b) som är *ateliska* VP:er böjda i *perfektiv dåtid* (preteritum respektive perfekt).

- (1) a. *släckte lampan*
b. *har läst ut boken*
- (2) a. *lyste*
b. *har läst boken*

Ovanstående beskrivning kan sammanfattas till hypotesen att *teliska* verbfraser i inlärarspråk får

perfektiv dåtidsmarkering före ateliska, en hypotes som i ett större perspektiv ingår i den mer omfattande s.k. *aktionsartshypotesen* (Andersen & Shirai 1994:133 citerat i Bardovi-Harlig 2000:197).

Aktionsartshypotesen har undersökts i förhållande till en mängd L2 och är en relativt etablerad hypotes inom internationell andraspråksforskning. Trots detta har den tidigare knappt använts för att undersöka L2-svenska. Det är bl.a. därför fokus för denna kandidatuppsats är att undersöka aktionsartshypotesen (som ovan beskriven) på målspråket svenska.

Inom gruppen *nordiska språk* har dock har en stor, kvantitativ, studie på L2-norska nyligen färdigställt: Gujord 2013. Min undersökning har därför utformats i förhållande till denna studie. Till skillnad från tidigare studier på andra L2 (se Bardovi-Harlig 2000, Wang 2012 m.fl.) fann dock Gujord (2013) att aktionsartspåverkan på L2-produktionen inte kunde påvisas. Frågan om varför Gujords resultat skiljer sig från tidigare studiers är av stort intresse, och av central betydelse för min uppsats.

Min undersökning är liksom Gujord 2013 utformad som en korpusstudie som testar aktionsartshypotesens första påstående¹ (alltså att *teliska verbfraser i tidigt inlärarespråk får perfektiv dåtidsmarkering före ateliska*, Shirai 1991:9-10 citerat i Bardovi-Harlig 2000:227). Till skillnad från Gujord 2013 är mitt material L2-svenska, nämligen uppsatser på det diskuterande ämnet *Barnuppfostran igår, idag och i morgon* (ur ASU-korpusen²), och av longitudinell karaktär: texter skrivna av sex inlärare vid två tillfällen (5-6 respektive ca 18 månader efter inlärnas ankomst till Sverige), alltså 12 inläratexter, och fyra kontrolltexter, undersöks. Även vissa metodval gjordes annorlunda än Gujord 2013, främst valet att undersöka alla typer av tempusböjning men endast i dåtidskontext (Gujord undersökte alla kontexter men tittade endast på dåtidsböjning). Min studie är liten och ses som en pilotundersökning; uppsatsens fokus ligger på metodfrågor och antalet informanttexter är tänkt att kunna utökas i en ev. senare studie utifrån samma ansats.

Studiens syfte formulerades till att *utifrån aktionsartshypotesens första påstående undersöka utvecklingen av dåtidsmorfologi i dåtidskontext i skriven L2-svenska i text med diskuterande karaktär*.

Resultatet av undersökningen gav stöd åt aktionsartshypotesen (som dock inte är reliabelt p.g.a. det begränsade materialet) men noterade också att bl.a. typ av text och inlärnas L1 troligtvis spelar roll för produktionen av tempusmorfologi i tidigt inlärarespråk. I sin funktion som pilotstudie visade undersökningen att metodfrågor gällande ansats och sammanräkning av materialet är av avgörande betydelse, och att studier som kompletterar Gujord 2013 behövs för att ge en helhetsbild av hur VP:ens aktionsart påverkar inläraresproduktion i L2-svenska (och -norska, m.fl. nordiska språk).

---

1 Aktionsartshypotesen består av sammanlagt fyra påståenden, men övriga tre går ej att applicera på svenska/norska.

2 ASU står för *Andraspråkets Strukturutveckling*. Korpusen är tillgänglig genom Språkbanken.

1.1 Disposition

Uppsatsen börjar med att i ett teorikapitel (kap. 2) förklara det språkfilosofiska begreppet aktionsart och beskriva aktionsartshypotesen, samt redogöra för tidigare studier – främst Gujord 2013. Utifrån teorikapitlet och i förhållande till Gujord 2013 formuleras sedan min studie i kapitel 3 (*Min studie*). Kapitlen *Material* (kap. 4) och *Metod* (kap. 5) beskriver de informanter och informanttexter som valdes ut ur ASU-korpusen och hur analys av korrekthet och aktionsart utförts i dessa texter. Metodkapitlet beskriver också val av sammanräkningsmetod och ansats. I kapitel 6 (*Resultat*) redovisas undersökningens resultat först genom en allmän introduktion till och jämförelse mellan inläraretexter och kontrolltexter. Påföljande delkapitel fokuserar på aktionsartshypotesen och presenterar först inläraretexterna ur individperspektiv och sedan deras sammanslagna resultat. Jämförelse mellan kontrollgrupp och inlärare i förhållande till den diskuterande texttypen görs härnäst, och resultatkapitlet avslutas sedan med ett par övriga iakttagelser och en sammanfattning som inkluderar tankar om reliabilitet. I diskussionskapitlet (kap. 7) presenteras tankar om undersökningen ur det större perspektivet, bl.a. diskuteras min studie och generellt studier om aktionsartshypotesen utifrån metodval, typen av text, L1-transfer och svenska som målspråk. Uppsatsen avslutas med några förslag på hur man kan arbeta vidare med frågan om påverkan av aktionsart på inlärarens språk i L2-svenska. (Observera listan över frekvent använda förkortningar först i uppsatsen (efter innehållsförteckningen).

2 Teori

I detta kapitel kommer jag först att beskriva den aktionsartsmodell som jag utgår från, för att sedan berätta om aktionsart i perspektivet andraspråksforskning och om den s.k. aktionsartshypotesen. Sist tar jag upp några tidigare studier, med huvudfokus på Gujords (2013) arbete. I påföljande kapitel mejslas dragen i min egen studie ut i ljuset av den teoretiska bakgrund beskriven i detta.

2.1 Aktionsart

Aktionsart (eng. *lexical aspect*) är ett begrepp inom språkfilosofi som aktualiserades genom en artikel av Vendler (1957), i vilken han kategoriserar verb efter den utsträckning i tid som verb-

händelsen underförstått har. *Aktionsarter* är vad dessa verbkategorier så småningom kom att kallas. Oftast talar man om fyra stycken olika aktionsarter.

Ett centralt begrepp inom forskning på aktionsart är *telicitet* – om verbhändelsen har en tydlig slutpunkt eller inte. Exempelvis är skillnaden i tidsutsträckning mellan VP:erna *springa* och *springa en mil* en skillnad i telicitet: att *springa en mil* inkluderar verbhändelsens slut och är därför en *telisk* VP, medan VP:en *springa* inte inkluderar något slut och därför kallas för en *atelisk* VP. Telicitet är den viktigaste aktionsartsegenskapen hos VP:en enligt bland annat SAG (4:326). Andra centrala begrepp inkluderar bl.a. processualitet, punktualitet och dynamiskhet. *Processualitet* beskriver en aktiv handling som har en viss tidsåtgång och skiljer de *processuella* VP:erna *springa* och *springa en mil* från *icke-processuella* VP:er som ex. *vinna* (som är gjort utan någon egentlig utsträckning i tiden) och *veta* (som inte ses som en aktiv handling). VP:er som *springa*, som är processuella och samtidigt ateliska, kallas för *oavgränsade processer* medan VP:er som *springa en mil* är processuella och samtidigt teliska och kallas *avgränsade processer*. Verbhändelser som innebär en ögonblicklig förändring, som ex. *vinna*, definieras som *punktuella* VP:er (till skillnad från övriga, som är *durativa*) och kallas *punkthändelser*, och VP:er som refererar till ett tillstånd snarare än en aktiv handling eller händelse, som ex. *veta*, beskrivs som *statiska* VP:er (till skillnad från övriga, som är *dynamiska*) och kallas *tillstånd*. (Se ex. SAG 4:323ff. Egna exempel.)

Schema 1 åskådliggör de fyra aktionsarterna (*tillstånd*, *oavgränsade processer*, *avgränsade processer* och *punkthändelser*) i förhållande till bland annat begreppen *telicitet*, *processualitet*, *punktualitet* och *dynamiskhet*. Schemat inkluderar också exemplifierande satser, och är i sin helhet taget ur SAG 4:324 (Schema I). Notera att SAG kallar ateliska VP:er för *oavgränsade* VP:er och teliska för *avgränsade* VP:er.

Aktionsarter			
Oavgränsade		Avgränsade	
Icke-processuella	Processuella		Icke-processuella
Durativa			Punktuella
Statiska	Dynamiska		
Tillstånd	Oavgränsade processer	Avgränsade processer	Punkthändelser
<i>Två plus tre är fem.</i>	<i>Vimpeln fladdrade.</i>	<i>Mjölken rann ut.</i>	<i>Johan blinkade.</i>
<i>Karla älskade Per.</i>	<i>Oskar ritade.</i>	<i>Lotta skrev ett brev.</i>	<i>Lampan slocknade.</i>
<i>Lotta bodde hemma.</i>	<i>Temperaturen steg.</i>	<i>Vi gick en mil.</i>	<i>Planet lyfte.</i>

Schema 1: De fyra aktionsarterna med exempel. Ur: SAG 4:324 (Schema I)

Vissa av de fyra aktionsarternas benämningar är otympliga (ex. *oavgränsade-* och *avgränsade processer*). Därför används i denna uppsats förkortningar av aktionsartsnamnen. Förkortningarna förekommer allmänt i litteraturen och bygger på aktionsarternas engelska namn: *tillstånd* förkortas i enlighet med den engelska benämningen *states* till *STA*; *oavgränsade processer* kallas på engelska *activities* och förkortas *ACT*; *avgränsade processer* kallas *accomplishments* och förkortas *ACC*; *punkthändelser* kallas *achievements* och förkortas *ACH*. (Se lista över förkortningar efter uppsatsens innehållsförteckning.)

2.1.1 Definition av de fyra aktionsarterna

Till grund för denna uppsats ligger följande definitioner av de enskilda aktionsarterna: *Tillstånd* (*STA*) är homogena, icke-dynamiska situationer som fortsätter utan att förändras. De är ateliska för att de inte involverar någon naturlig slutpunkt, mål eller resultat, ex. *älska ngn*. *Oavgränsade processer* (*ACT*) är homogena, dynamiska och ateliska processer som fortsätter utan att förändras och som inte involverar någon naturlig slutpunkt, ex. *springa*. *Avgränsade processer* (*ACC*) är dynamiska, durativa och teliska processer som leder fram till en naturlig slutpunkt eller en tillståndsförändring, ex. *bygga ett hus*. *Punkthändelser* (*ACH*) är dynamiska, punktuella och teliska händelser som har en naturlig slutpunkt och beskriver en ögonblicklig tillståndsförändring, ex. *känna igen*. (Definitionerna i detta stycke är tagna ur Gujord 2015:125).

2.1.2 Aktionsart: verbet eller verbfrasen eller satsen?

Det diskuteras ofta hur mycket av VP:en – eller ibland till och med av satsen – som bör ingå i en analys av aktionsart. SAG (4:325) menar att aktionsarten kan kopplas till fyra olika syntaktiska nivåer, nämligen: verbet, den inre VP:en (verb + bundna bestämmningar), den yttre VP:en (inre VP + fria bestämmningar) eller satsen. Angående relationen VP – sats, menar SAG att aktionsarten vanligtvis tydliggörs i VP:en och att satsen i sin helhet vanligtvis har samma aktionsart som VP:en (*ibid.*). Rothstein (2004:33 i Gujord 2013:131) diskuterar särskilt relationen mellan verb och VP och menar att egenskaper hos verbet bestämmer aktionsart exklusive telicitet, medan VP:en avgör om verbhändelsen är telisk eller inte. Rothstein (*ibid.*) menar också att verbets aktionsart tillåter telicitet att bestämmas på vissa, specifika sätt, vilket blir kännetecknande för verbet.

2.2 Aktionsart och andraspråksforskning

Intresset för hur verbens aktionsarter ev. påverkar språkinlärningen väcktes i samband med studier av barns L1-utveckling. Studier på andraspråksutveckling visade senare att VP:ernas aktionsarter påverkar användning av tempus- och aspektmorfologi på liknande sätt i tidiga stadier av L2 och L1: att VP:ens semantiska innebörd för inlärarna tycks attrahera användning av morfologi med betydelse som liknar VP:ens. I tidig L2-engelska har samband mellan perfektiv aspektmarkering³ och teliska VP:er (ACC och ACH) hittats, d.v.s. att teliska VP:er som ex. engelskans *stomp* (ACH), av inlärare kombineras med den ändelsen *-ed* (eng., preteritum/perfektiv dåtid) tidigare i språkutvecklingen än vad ateliska VP:er som ex. *talk* (ACT) gör. Andra samband inkluderar imperfektiv aspektmarkering och STA-VP:er (tillstånd) samt progressiv aspektmarkering och ACT-VP:er (oavgränsade processer). (Se Andersen 1990 & 1994 citerat i Bardovi-Harlig 2000:228 samt Bardovi-Harlig 2000:193ff. Mina exempel.)

Orsaken till aktionsartens inflytande på verbmorfologin kan ha att göra med *input* (d.v.s. att ex. teliska VP:er oftare skulle kombineras med perfektiv dåtid än ateliska av L1-talare och att L2-talare därför hör och läser kombinationen telisk – perfektiv oftare än telisk – imperfektiv, vilket då gör att kombinationen telisk – perfektiv produceras först i L2). Ev. påverkan av input på inlärares morfologianvändning i förhållande till VP:ernas aktionsart har enligt Bardovi-Harlig (2000:272) dock inte undersökts i större utsträckning.

Bardovi-Harlig (2000:299-300) påpekar att inte bara VP:ens aktionsart utan även texttypen influerar inlärares morfologianvändning i tidigt inlärarespråk, och att påverkan av dessa faktorer troligtvis samverkar. Ex. har huvudstrukturen i s.k. *narrativ* text, där ett händelseförlopp återges i förhållande till tid, visats framkalla perfektiv morfologi i tidigt L2 (Bardovi-Harlig 2000:279)⁴.

2.2.1 Aktionsartshypotesen

I forskning om aktionsartens influens på verbmorfologin används ofta den så kallade aktionsartshypotesen (AH). (AH testas på olika L2 i bl.a. Wang 2012, Zielonka 2005 och Gujord 2013, för att nämna några få.) Aktionsartshypotesen lyder i sin nuvarande form:

First and second language learners will initially be influenced by the inherent semantic aspect of verbs or predicates in the acquisition of tense and aspect markers associated with or/affixed to these verbs. (Andersen & Shirai 1994:133 citerat i Bardovi-Harlig 2000:197)

3 Perfektiv aspektmorfologi används för att visa att verbhandlingen är *avslutad* eller *fullbordad*.

4 Texttypens påverkan på morfologianvändning i L2 beskrivs mer utförligt i delkapitel 7.2.

Aktionsartshypotesen ger upphov till fyra testbara påståenden om utvecklingen av tempus- och aspektmorfologi i förhållande till aktionsart (Bardovi-Harlig 2000:227). Då svenskan saknar aspektmorfologi är endast det första påståendet, som gäller utvecklingen av tempusmarkering av perfektiv dåtid, aktuell för denna uppsats⁵. Aktionsartshypotesens första påstående (AH påstående 1) är formulerat på följande sätt:

Learners first use (perfective) past marking on achievements and accomplishments, eventually extending use to activities and states⁶. (Shirai 1991:9-10 citerat i Bardovi-Harlig (2000:227))

AH påstående 1 förutsäger alltså att *teliska verbfraser i inlärarespråket får perfektiv dåtidsmarkering före ateliska* (kortfattat: *teliska VP:er → ateliska VP:er*), vilket innebär att inlärare antas producera böjda VP:er som *gick till skolan* (ACC, preteritum) och *har vunnit* (ACH, perfekt), d.v.s. dåtidböjda *teliska* VP:er, tidigare än VP:er som *gick* (ACT, preteritum) och *har bott* (STA, perfekt) som är dåtidböjda *ateliska* VP:er.

Observera att de båda teliska aktionsarterna ACH och ACC (punkthändelser och avgränsade processer) förekommer som en gemensam kategori i AH påstående 1, vilket kan relateras till att ACH och ACC har många liknande drag (Mourelatos 1981 citerad i Bardovi-Harlig 2000:227). (I litteraturen kallas ACH och ACC ofta gemensamt för *händelser* (eng. *events*) (*ibid.*)) Observera även att s.k. *perfective past*, 'perfektiv dåtid', i en norsk studie av aktionsartshypotesen inkluderade tempusen preteritum och perfekt (Gujord 2013).

Jämfört med övriga tre påståenden har AH påstående 1 testats mest och gett tydligast resultat. Att det testats mest har att göra med att preteritumböjningar är de första dåtidsmorfem som tillägnas och därför lätt kan observeras i just tidigt inlärarespråk (vilket är fokus för studier relaterade till AH). Det tydliga resultatet kommer troligtvis av att aktionsartshypotesen oftast undersökts på narrativ text, vilken domineras av teliska VP:er (men oftast uppvisar både teliska och ateliska sådana) och därför ger bra förutsättningar för att testa AH påstående 1. (Se Bardovi-Harlig 2000:228-235.)

2.3 Tidigare studier

Bardovi-Harlig (2000) listar ett 30-tal studier, kvalitativa och kvantitativa, som dittills gjorts på och

---

5 Aktionsartshypotesens påstående två förutsäger utveckling av markering av perfektiv/imperfektiv aspekt och påstående tre och fyra markering av progressiv aspekt (ex. *be ... -ing* i engelskan). (Bardovi-Harlig 2000:227).

6 *Achievements and accomplishments* (eng.) översätts till svenskans 'punkthändelser och avgränsade processer' (ACH och ACC). *Activities och states* (eng.) översätts till svenskans 'oavgränsade processer och tillstånd' (ACT och STA).

som understött aktionsartshypotesen, inkluderande målspråken engelska, franska, spanska, ryska och japanska, m.fl., med informanter med vitt skilda L1 och med olika instruktionsbakgrund.

På L2-svenska har mycket få studier hittills testat aktionsartshypotesen, men Gujords avhandling från 2013 testar den med norska som målspråk, vilket i sammanhanget bör vara fullt jämförbart med svenska. Nedan beskrivs Gujords (2013) undersökning relativt ingående, varefter två andra studier som också har viss relevans i området redovisas.

2.3.1 Gujord (2013): aktionsart och dåtidsmorfologi i L2-norska

Gujords (2013) avhandling presenterar en kvantitativ tvärsnittsstudie utförd på skriftligt interim-språksmaterial från inlärarkorpusen ASK (*Norsk andrespråkskorpus*), i vilken hon dels undersöker aktionsartshypotesen och dels transfer. Textmaterialet i undersökningen utgörs av uppsatser av 196 vuxna vietnamesiska och somaliska norsk-inlärare som språkligt låg på mellannivå (eng. *Intermediate level*). Uppsatserna producerades under ett språkprov där inlärarna själva fick välja ett uppsatsämne bland ett urval av beskrivande, berättande eller diskuterande teman.

Gujord (2013) undersöker aktionsartshypotesens första påstående, att teliska VP:er i inlärarspråket får perfektiv dåtidsmorfologi före ateliska (se avsnitt 2.2.1), där dåtidsmorfologi inkluderar preteritum och perfekt. (Pluskvamperfekt anses ge för få träffar och inkluderas därför i perfekt-kategorin.) Angående valet av satsnivå vid aktionsartsanalys utgår Gujord i linje med Rothstein (2004:33 citerat i Gujord 2013:131) från att det finns förutsägbara relationer mellan verb och VP (och sats). Hon gör därför i förväg ingen tydlig avgränsning av hur mycket av VP:en som ska analyseras, utan tittar på varje aktionsart i sitt sammanhang. I vissa fall sträcker sig analysen utanför VP:en, Gujord räknar nämligen in satsadverbialet/negationen *inte* i analysen, också baserat på Rothsteins resonemang. För att säkra undersökningens validitet angående analys av aktionsart använder Gujord en rad förutbestämda VP-tester som utförs stegvis.

Gujords huvudhypotes är att "learners will have a higher proportion of verb types in telic verb phrases [...] in the past⁷ than in atelic verb phrases [...] in both correctly and incorrectly encoded phrases." (Gujord 2015:70⁸) Gujord undersöker alltså om inlärarna använt dåtidsmorfologi på fler teliska än ateliska VP-typer, vare sig morfologin använts korrekt eller inte, och antar att antalet teliska VP-typer med dåtidsmorfologi kommer att dominera (och användas mer korrekt). För att ta reda på detta räknar Gujord hur många ateliska respektive teliska VP-typer som markerats för dåtid i varje inlärartext. Denna metodologiska ansats kallas *across category approach* (Bardovi-Harlig

---

7 Uttrycket *verb phrases [...] in the past* syftar till VP:er med dåtidsmorfologi.

8 Gujord (2015) beskriver undersökningen i Gujord (2013), fast mer kortfattat.

2000:252ff.), ung. 'kategoriövergripande ansats'. "Övergripande" är ansatsen eftersom ingen hänsyn tas till förhållandet mellan antalet dåtidsböjda VP:er och totalt antal VP:er inom de två kategorierna (d.v.s. teliska aktionsarter (ACH och ACC) och ateliska aktionsarter (ACT och STA)⁹. Det nyss använda uttrycket *VP-typer* är också centralt i Gujords studie. Det är nämligen sannolikt att texter som fritt författats av inlärare (*icke-eliciterat material*), som texterna i Gujords studie, domineras av ett mindre antal, av inläraren redan bemästrade VP:er, ex. dåtid av kopula (*var*) (Gujord 2013; Bardovi-Harlig 2000). För att undvika att sådana VP:er påverkar sammanräkningen av resultatet räknar Gujord VP-typ, *type* (eng.), istället för antal VP:er, *token* (eng.). Detta innebär att varje VP-typ endast markeras en gång i resultatet, oavsett hur många enskilda VP:er av denna typ som används av inläraren.

Resultatet av Gujords (2013) undersökning visar ingen statistiskt signifikant influens av aktionsart vid verböjning. Som förklaring till detta pekar Gujord främst ut den datatyp som användes. Många tidigare studier som gett aktionsartshypotesen stöd har gjorts på narrativ text och/eller på eliciterat material. Gujords studie undersöker däremot texter som skrivits under för informanten relativt fria förhållanden och innehåller olika texttyper. Angående texttyp menar Gujord att vidare test av aktionsartshypotesen i förhållande till just texttyp är nödvändiga för att utreda förhållandet dem emellan.

2.3.2 Övriga

Två ytterligare, tidigare studier av aktionsartens inverkan på L2-svenska/-norska är Tensfjord 1998 och Zielonka 2005. I båda fallen är aktionsart bara en av flera undersökta variabler. Tensfjords (1998) undersökning är det arbete som inspirerade Gujords (2013) avhandling. Det är en kvalitativ studie på utvecklingen av grammatisk dåtidsreferens och perfekt i interimspråket hos fyra vietnamesiska andraspråksinlärare med L2-norska, som visade att just aktionsart var en av de faktorer som påverkade inlärarnas verbanvändning. Zielonka (2005) undersöker i en kvantitativ studie den lingvistiska kontextens roll för polska L1-talares tillgodogörande av pluskvamperfekt i svenskan, och testar bland annat aktionsartshypotesens första påstående. Hon hittade (liksom Gujord 2013) ingen statistiskt signifikant påverkan av aktionsart i materialet. Detta är kanske inte så konstigt, då aktionsartshypotesen förutsäger påverkan av aktionsart i inlärarspråkets initiala stadier, vilka knappast inkluderar produktion av pluskvamperfekt. Detta påpekas även av Zielonka själv.

---

⁹ Motsatsen till kategoriövergripande ansats är *kategoriintern ansats* (eng. *within category approach*) där man jämför andelen (i procent) dåtidsmarkerade VP:er inom varje kategori (teliska VP:er/ateliska VP:er) med varandra.

2.3.3 Kritik av forskning på aktionsartshypotesen

Forskning på aktionsartshypotesen har kritiserats för att till synes jämförbara studier egentligen undersökt (eller kan misstänkas ha undersökt) olika saker, då dessa använt olika metoder och/eller definitioner. För det första syftade det generellt använda begreppet *aspectual meaning* (eng.) i tidiga studier endast på verbet men i senare studier på hela VP:en, d.v.s. används icke jämförbara begreppsdefinitioner (Zielonka 2005:151-152). För det andra redovisar inte alla studier tydligt hur verb/VP analyserats för aktionsart vilket gör att olika metoder kan ha använts, d.v.s. är analysmetoden i så fall icke reliabel (Shirai 2007:59 citerat i Gujord 2013:47) För det tredje och sista använder vissa studier kategoriövergripande- och andra kategoriintern ansats (se avsnittet 2.3.1 stycke 3, inklusive fotnot) d.v.s. används icke jämförbara sammanräkningsmetoder (Bardovi-Harlig 2000: 252ff.). Bardovi-Harlig (2000:256-257) påpekar å andra sidan angående icke jämförbara metoder i olika studier att viss oreda är att vänta då forskare provar sig fram inom ett nytt forskningsområde, och att ingen kunnat visat att aktionsartshypotesen (i sin helhet) skulle vara falsk då olika undersökningssätt granskats närmare.

3 Studiens syfte och innehåll

Med denna studie vill jag undersöka om VP:ens aktionsart spelar roll för utvecklingen av dåtidsmarkering i L2-svenska. Studien utförs i förhållande till en studie på L2-norska: Gujord 2013.

3.1 Gujord 2013 och min studie

Vad beträffar materialunderlag finns likheter och skillnader mellan Gujords (2013) undersökning och denna studie. I likhet med Gujord undersöker jag skriftligt inlärarespråk i en inlärareskorpus och mina informanter är också vuxna och från två olika L1-grupper: kinesiska och spanska/portugisiska. (Gujords informanter har vietnamesiska och somaliska som L1.) Informanterna har skrivit fritt i båda undersökningarna (d.v.s. är texterna inte eliciterade), men i min skriver alla utifrån samma (diskuterande) uppsatsämne – vilket dock valts ut bl.a. för sitt innehåll av berättande, beskrivande och diskuterande textbitar (för att bli jämförbart med texterna i Gujords studie, som var just berättande, beskrivande eller diskuterande). Till skillnad från Gujord undersöker jag endast texter från sex informanter men vid två tillfällen i dessas utvecklingsprocess, vilket innebär (6x2=) 12 inlärarespråk.

(Gujords undersökning inkluderar 196 informanter och lika många texter, alla skrivna vid samma stadi i informanternas språkutveckling.) Jag inkluderar också en kontrollgrupp på fyra deltagare (fyra texter), vilket inte Gujord gör. Angående skillnader i materialunderlag är min studie alltså longitudinell och kvalitativ till sin karaktär, medan Gujords undersökning är en kvantitativ tvärsnittsstudie.

Likheter och skillnader finns också vad gäller analys och sammanräkningsmetod. Liksom Gujord (2013) analyserar jag de tre variablerna aktionsart, temporal kontext och tempusmorfologi, och även jag bedömer korrekthet genom att jämföra temporal kontext och tempusmorfologi. För analys av aktionsart använder jag Gujords definitioner och tester, och för att pröva aktionsartshypotesen räknar och redovisar också jag VP-typer i stället för totalt antal VP:er för att minimera påverkan av informanternas fria val av VP vid skrivandet (jmf. avsnitt 2.3.1, stycke 3). Också olikheter finns i metodvalet. Gujord använder en s.k. *across category approach* (ung. 'kategoriövergripande ansats') vid resultat-sammanräkningen, vilken kan ge stora skillnader vid studier på icke-eliciterat material jämfört med en *within category approach* (ung. 'kategoriintern ansats') (Bardovi-Harlig 2000:252 ff.). Jag väljer till skillnad från Gujord en kategoriintern ansats, och tittar därför på hur stor andel (av samtliga) VP-typer (i dåtidskontext) som markeras med dåtidsmorfologi inom kategorin teliska (ACH och ACC) jämfört med kategorin ateliska (ACT och STA) VP-typer (se också avsnitt 5.4.1).

På grund av den kritik som riktats mot metod och redovisning av metod vid studier av aktionsartshypotesen (se avsnitt 2.3.3) blir en viktig del av uppsatsen att noga redogöra för och motivera val av metodologi och dess utförande.

3.2 Syfte, forskningsfrågor och hypotes

Undersöknings syfte, forskningsfrågor och en hypotes har formulerats på följande sätt:

Syftet är att utifrån aktionsartshypotesens första påstående (AH påstående 1) undersöka utvecklingen av dåtidsmorfologi i dåtidskontext i skriven L2-svenska i text med diskuterande karaktär.

Den **övergripande forskningsfrågan** lyder: *Hur utvecklas tempusmorfologi för dåtid i förhållande till verbfrasernas (VP:ernas) aktionsarter i L2-svenska i diskuterande text?*

Operationaliserande forskningsfrågor inkluderar: (1) *Påverkar VP:ens aktionsart inlärarnas användning av dåtidsmorfologi enligt AH påstående 1 (att dåtidsmorfologi kombineras med teliska VP:er tidigare än ateliska VP:er)?* och (2) *Skiljer användning av dåtidsmorfologi på VP:er med*

olika aktionsarter sig åt i inlärnarnas tidigare skrivna texter (texttillfälle 1) och deras senare skrivna texter (texttillfälle 2)? (Texttillfälle 1, text 1 eller T1 kallar jag de sex texter som inlärnarna författade vid det första skrivtillfället för uppsatsämnet *Barnuppfostran igår, idag och i morgon*, ca 6 mån efter deras ankomst till Sverige. Texttillfälle 2, text 2 eller T2, kallas texterna som skrevs vid det andra tillfället, ungefär ett år senare.)

En **hypotes** om resultatet är att *AH påstående 1 kommer att understödjas av resultatet så att vid texttillfälle 1 dåtidsmorfologi procentuellt räknat används korrekt på fler teliska VP-typer än ateliska, medan ingen skillnad kommer att hittas vid texttillfälle 2.*

Då både Gujord (2013) och Bardovi-Harlig (2000) påpekar att texttypen kan vara en avgörande faktor för studiet av aktionsartshypotesen utförs också en jämförelse mellan inlärare och kontrollgrupp vad gäller val och mängd av olika av VP:er och VP-typer. I ljuset av Gujords (2013) resultat förmodas typen av text, mer än aktionsart, influera inlärnarnas val av VP:er.

4 Material

Materialet som analyseras i denna studie är texter ur den s.k. *ASU-korpusen*. I detta kapitel presenteras först ASU-projektet kortfattat och sedan de informanter (inlärare och kontrollgrupp) som valts ut ur korpusen till min undersökning. Sist presenteras den specifika text som analyserats. Samtliga beskrivningar av ASU-korpusen i detta kapitel kommer från kompendiet *Introduktion till ASU-korpusen* (Hammarberg 2010), varför inga vidare referenser görs.

4.1 ASU-korpusen

ASU eller *Andraspråkets strukturutveckling* var från början namnet på ett projekt med målet att i forskningssyfte dokumentera den språkliga utvecklingen hos individuella inlärare av svenska. Under ASU-projektet följdes språkutvecklingen hos tio inlärare (tre kvinnor, sju män) i preparandkursen i svenska för utländska studenter vid Stockholms universitet från kursstart (HT 1990) i ungefär ett och ett halvt år genom frekventa skriftliga och muntliga uppgifter (d.v.s. utfördes dokumentationen longitudinellt). Projektet genomfördes fristående från preparandkursen i övrigt. Senare

samlades även ett jämförbart material in från en sju stycken modersmålstalare. Den resulterande ASU-korpusen är en textkorpus med skriftligt och transkriberat muntligt material som består av sammanlagt 493 000 löpord (fördelat på 418 000 ord i den muntliga delen och 75 000 ord i den skriftliga).

ASU-projektet genomfördes under åren 1990-93 (då inlärnarnas material samlades in och bearbetades) och 1998 (då modersmålstalarnas material samlades in och bearbetades), vid Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet under ledning av Björn Hammarberg. Idag är ASU-korpusen tillgänglig elektroniskt via Språkbanken (genom Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet).

4.2 Informanterna: inlärare och kontrollgrupp

ASU-korpusen inkluderar texter av tio inlärare och sex kontrollpersoner. Till min undersökning valdes sex respektive fyra av dessa ut.

4.2.1 Inlärnarna

De tio deltagarna i ASU-projektets inlärnargrupp rekryterades baserat på sina L1 och kan delas in i tre undergrupper: (1) tre inlärare med L1-kinesiska¹⁰, (2) två inlärare med L1-grekiska och tre med L1-spanska/portugisiska (sammanlagt fem inlärare) och (3) två inlärare med övriga (europeiska) L1. På grund av denna undersöknings begränsade omfång undersöktes inte samtliga av ASU-projektets tio inlärare utan ett urval gjordes baserat just på inlärnarnas L1. Två grupper med vardera tre deltagare skapades: L1-gruppen kinesiska (KIN) och L1-gruppen spanska/portugisiska (SPA/POR). Förutom en (1) portugisisktalande inlärare (från Portugal) motsvarar dessa inlärare ASU-projektets samtliga icke-européer, vilka utmärkte sig genom att ha en något långsammare inlärningsprogression jämfört med de europeiska deltagarna (d.v.s. övriga deltagare).

Angående dåtidskontext och dåtidsmorfologi i informanternas förstaspråk markerar kinesiskan (icke-obligatorisk) aspekt men inte tempus, medan spanska och portugisiska obligatoriskt markerar både tempus och aspekt (aspekt markeras dock bara på verb i dåtid; perfektiv och imperfektiv aspekt).

I tabell 1 presenteras viss bakgrundsinformation om de informanter som är aktuella för denna studie. Tabell 1 är ett utdrag ur tabell 2 ("Summariska uppgifter om inlärnarna i ASU-korpusen.") i Hammarberg 2010 (s. 7).

---

¹⁰ Det samlade namnet *kinesiska* används i denna uppsats för de två kinesiska dialekterna *Shanghainesiska* och *Mandarin* (eller 'standardkinesiska').

Tabell 1 Inlärare S1, Q1, Q2 (L1 grupp SPA/POR) och C1,C2 och C4 (L1-grupp KIN)

Person	Kön	Ålder vid start(1)	Uppvuxen i	Förstaspråk	Tidigare L2-kunskaper(2)	Vistelselängd i Sverige före start(1)	Kurs-deltagande (terminer)(3)	Klarat rikstest
S1	M	20	Bolivia: Santa Cruz	Spanska	Engelska M Portugisiska L	10 dagar	H 90, V 91	Dec 91
Q1	M	23	Portugal: Coimbra	Portugisiska	Engelska H Franska H Spanska M	10 dagar	H 90, V 91	Aug 91
Q2	M	21	Moçambique (stad)	Portugisiska(4)	Engelska M Spanska L Franska L	2 månader	H 90 ,V 91, H 91	–
C1	K	22	Kina: Shanghai	Kinesiska (Shanghai & Mandarin)	Engelska H Japanska L-M Franska L	24 dagar	H 90, V 91, H 91	Apr 92
C2	M	20	Kina: Shanghai	Kinesiska (Shanghai & Mandarin)	Engelska M Franska L	19 dagar	H 90, V 91	Aug 91
C4	K	20	Kina: Beijing	Kinesiska (Mandarin)	Engelska M	10 dagar	H 90 ,V 91, H 91	Okt 92

Summa: 2 K, 4 M. (1) Start” avser kursstarten den 27 augusti 1990. (2) Kunskapsnivåer baseras på inlärnarnas egna uppgifter: H = hög; M = medel; L = låg. (3) H = hösttermin (aug/sept – dec); V = vårtermin (jan – maj). (4) Q2 uppger bara helt rudimentära kunskaper i inhemska moçambisiska språk.

Som tabell 1 visar var inlärargruppen generellt homogen. Informanternas åldrar låg mellan 20-23 år, var nybörjare i svenska vid kursstart (alla utom Q2 hade endast varit i Sverige i någon eller några veckor innan kursstart). De var kvalificerade inlärare (med minst gymnasiekompetens) och hade tidigare andraspråkskunskaper i engelska och i de flesta fall (alla utom C4) även i ytterligare språk. De var också generellt snabba inlärare då deras progression gick från ingen svenska till TISUS-nivå på två till tre terminer, förutom Q2, som ännu inte klarat TISUS då ASU-projektet avslutades (d.v.s. VT 93). Gruppen inkluderade två kvinnor (C1 och C4) och fyra män (övriga).

Likheter mellan informanterna inkluderade även klassbakgrund (medelklass), en hög studiemotivation (alla hade kommit till Stockholm med målet att gå en högskoleutbildning – dock inte inom språkvetenskap – på svenska), språklig input (som för alla kom både från omgivningen och kursen) samt att de under första läsåret alla studerade i samma klass med samma lärare, kursmaterial och schema.

4.2.2 Kontrollgruppen

ASU-korpusen inkluderar material från sju modersmålstalare. För denna studie har en kontrollgrupp på fyra av dessa valts ut. Urvalet skedde slumpartat, främst genom matchning av kontrollgruppens och inlärares åldrar. Tabell 2 visar några övergripande fakta om deltagarna i kontrollgruppen. Tabell 2 är ett utdrag ur tabell 8 ("Summariska uppgifter om de infödda informanterna i ASU-korpusen.") i Hammarberg 2010 (s. 13).

Tabell 2 Kontrollgruppen

Person	Kön	Ålder	Uppväxtort	L2-kunskaper (i ordning efter färdighet)
Z1	M	20	Stockholm	engelska, tyska, spanska
Z2	K	20	Stockholm	engelska, franska
Z4	K	20	Stockholmsförort	engelska, tyska, kinesiska
Z5	M	23	Piteå	engelska, tyska, ryska, finska

Summa: 2 K, 2 M

Som tabellen visar matchar kontrollgruppen inlärares utöver i ålder (åldern ligger på 20-23 år i båda grupperna) även kunskaper i främmande språk (d.v.s. engelska plus något eller några andra språk). Deltagarna i kontrollgruppen var alla uppvuxna i Sverige och talade en centralsvensk standardvarietet som enda förstaspråk. Deltagarna i kontrollgruppen studerade alla vid olika grundutbildningar vid Stockholms universitet, men de var inte språk- eller lingvistikstudenter.

4.3 Material: inlärare och kontrollgrupp

Undersökningen i denna uppsats har begränsats till valda sekvenser av ASU-korpusens skriftliga del, vilken för inlärares totalt omfattar 220 texter (ca 50 000 löpord) och för modersmålstalarna 70 texter (ca 25 000 löpord).

Inlärares texter skrevs vid elva tillfällen varav nio var jämt fördelade över det första läsåret (HT 90 och VT 91) och två fungerade som uppföljningstillfällen (VT 92 och VT 93), och inkluderade skrivuppgifter av huvudtyperna berättelse, beskrivning, diskussion och övrigt. Vissa uppsatsämnen återkom vid upprepade tillfällen. Kontrollgruppens uppsatsämnen var identiska eller likartade med inlärares, men skrevs vid fem tillfällen under ungefär ett halvårs tid. Vid varje skrivtillfälle hade informanterna (inlärare och kontrollgrupp) två timmar på sig att skriva två stycken uppsatser. De två uppsatsämnena förmedlades på en lapp med uppsatsrubrik, eventuellt kompletterade med en kort

instruktion eller bild. Skrivandet skedde gruppvis i en lärosal och informanterna blev oftast klara i god tid med uppgiften, som författades för hand på ett spontant sätt utan större eftertanke eller omskrivningar. Som grupp skrev informanterna alltid samma uppgifter vid samma tillfälle.

4.2.1 "Barnuppfostran igår, idag och i morgon"

Urval av textunderlag i korpusen skedde enligt följande kriterier, som baseras på uppsatsens syfte, forskningsfrågor och hypoteser (se kapitel 3):

1. Texterna måste inkludera dåtidskontext, gärna (i likhet med Gujord 2013) både preteritum- och perfektkontext.
2. Inlärnas texter bör ha en god spridning över tid och inkludera en tidig text där eventuell aktionsartspåverkan kan undersökas.
3. Texterna (både inlärnas olika texter och kontrolltexterna) bör helst vara skrivna utifrån samma uppsatsämne, för att underlätta jämförelse.
4. Texterna får gärna innehållsmässigt likna Gujords (2013) texter, som skrevs utifrån berättande, beskrivande eller diskuterande uppsatsämnen, för att underlätta jämförelse.

Utifrån ovanstående kriterier identifierades det diskuterande uppsatsämnet "Barnuppfostran igår, idag och i morgon" som lämpligt för studien, enligt följande resonemang:

1. Uppsatsämnet gav förutsättningar för både preteritum- och perfektkontext, preteritumkontext genom "igår" och perfekt genom jämförandet mellan tider och i presenskontexten "idag".
- 2 och 3. Både inlärare och kontrollgrupp skrev utifrån detta uppsatsämne och inlärnas skrev utifrån ämnet vid två tillfällen: det första skrivtillfället var ett knappt halvår efter kursstart och det andra ett drygt år senare (se tabell 3). Inlärartexterna som producerades vid det första skrivtillfället beräknades vara skrivna så pass tidigt att eventuell aktionsartspåverkan ännu borde finnas, men ändå så pass sent att informanterna borde kunna uttrycka sig relativt bra. (Jämför med Gujord (2013) som undersökte texter på *intermediate level*.) Texterna producerade vid det andra skrivtillfället fungerade bra som jämförande referens.

Tabell 3 Uppsatsämnet "Barnuppfostran igår, idag och i morgon"; inlärnas skrivtillfällen

	Texttillfälle 1 (T1)	Texttillfälle 2 (T2)
Tid efter kursstart	5-6 månader	18-19 mån (T1 + ca 13 mån)

4. Uppsatsämnet kallas av ASU-korpusen för *diskuterande*, men kunde förväntas innehålla både berättande, beskrivande och diskuterande text, vilket möjliggör att en enkel jämförelse med Gujord 2013.

4.2.2 Koder och taggning i ASU-korpusen

Materialet i ASU-korpusen är *ord-taggat*, d.v.s. taggat för ordklass, vissa grammatiska underkategorier samt skiljetecken. (Sammanlagt används ett femtiotal olika taggar.) Dessa taggar utgör grunden för att utföra korpussökningar i materialet. ASU-korpusen har vidare kodat "snällt": om informanten har bedömts ha intentionen att skriva en viss morfologi, taggades verbet till motsvarande tempus.

I ASU-korpusen är alla informanttexter också uppdelade i bestämda rader, där varje rad har en specifik kod. I denna uppsats används enligt rekommendation denna kod för att citera beläggställe i korpusen. Radkoderna inkluderar informantens namnförkortning, ex. C1, bokstaven M eller S för muntlig eller skriftlig uppgift plus siffra (01-11) för insamlingstillfälle och siffra (1 eller 2) för vilken av två uppgifter vid detta tillfälle som åsyftas, ex. S012 (skriftlig uppgift vid insamlings-tillfälle 1, andra uppgiften) och slutligen en fyrasiffrig radkod, ex. 0067, vilket ex. ger koden C1S1 0067. Koderna för textuppgifterna som valts ut för denna uppsats är (utöver informant- och radkod:) S072 (inlärnarnas text 1), S112 (inlärnarnas text 2) samt S022 (kontrolltexterna).

5 Metod

Min undersökning fokuserar alltså på inlärnarnas användning av dåtidsmorfologi i förhållande till verbens aktionsarter i dåtidskontext. För att kunna pröva aktionsartshypotesen på materialet behöver man dels utreda förhållandet mellan temporal kontext och tempusmorfologi i inlärnarnas texter (för att se korrekthetsgrad) och dels titta på korrekthet i förhållande till aktionsart i varje VP. I detta kapitel (5) beskrivs vilken metod som använts för att bestämma korrekthet och aktionsart. Generellt bygger kodning och definitioner (av bland annat aktionsart) på Gujord 2013, så att resultatet i denna uppsats blir jämförbart med avhandlingens. Angående val av sammanräkningsmetod, som också är av stor vikt för resultatet, redovisas dessa i slutet av kapitlet.

5.1 Inlärarnas VP: kodning av korrekthet

För att kunna analysera rätt/fel användning av verbmorfologi i dåtidskontext behövde jag först identifiera just de fall av dåtidskontext som förekom i inlärarnas texter. Därför gjordes en korpus-sökning på *verb* i alla individuella inlärartexter. Träfflistan visade då inlärarnas samtliga verb, inklusive ASU-korpusens kodning av tempus utifrån den ev. morfologi som använts (d.v.s. presens, preteritum, infinitiv, etc.).

5.1.1 Temporal kontext

Först av allt identifierades temporal kontext i inlärarnas texter. Detta skedde genom att texterna noga lästes igenom¹¹ och att huvud verbet i alla VP:er som i satsen stod i finit VP-position (oavsett om tempusmorfologi användes eller inte¹²) markerades för en av följande kategorier: *presenskontext* (KS), *preteritumkontext* (KT), *perfektkontext* (KPT) och *pluskvamperfektkontext* (KPPT). Alla VP:er passade in i dessa kontextkategorier, så ingen *övrigt* kategori behövdes. (Det enda eventuella fall av presenskontext p.g.a. citat som hittades behandlades som övriga VP:er.¹³)

I diskussionen om temporal kontext använder Gujord (2013:154) använder termen *obligatorisk kontext*, vilket kan definieras för presens och preteritum men är mer svårdefinierat för perfekt och pluskvamperfekt. Presens- och preteritumkontexter kan nämligen lätt identifieras genom att adverb och diskurs placerar verbhändelserna i förhållande till talögonblicket (Gujord 2013:154) och verbmarkeringen av dessa tempus är egentligen överflödiga då den inte tillför satsen någon ny information. Ett exempel på en VP i preteritumkontext (med felaktig morfologi) i undersökningen är: *För 20 år sedan* [adverbial som placerar satsen i dåtid] *när jag är* [VP i presens] *3 år* (C1S072 0004). Perfektmorfologi har däremot ett eget semantiskt innehåll, nämligen att en tidigare händelse resulterat i ett för nu aktuellt tillstånd (Lindstedt 2000 citerat i Gujord 2013:161).¹⁴ Perfekt är därför inte en obligatorisk form och för att få veta när informanten menar att använda perfekt måste kontexten analyseras, då denna avslöjar informantens intention med satsen. Ett exempel på perfekt-

---

11 Vid en första genomläsning används texten i sin helhet, men vid senare utgick jag från träfflistan på samtliga verb.

12 Fyra fall av huvudverb i infinitivform hittades på det finita verbets plats, vilka alltså inkluderades i undersökningen.

13 Jämför med Gujord (2013), som exkluderar ev. citat ur undersökningen. (Det enda fall av ev. korrekt presensmorfologi i presenskontext p.g.a. inbäddat citat i denna studie förekommer i en text där inläraren använder preteritummorfologi på ett motsvarande ställe senare i texten.)

14 Gujord (2013) diskuterar också olika typer av perfekt; prototypisk perfekt (som beskriven ovan) och *secondary perfect* (eng.) som mer liknar en tempusform och som förekommer i satser med adverbial som uttrycker att det beskrivna tillståndet fortfarande gäller. Denna uppsats har dock begränsat omfång, och diskuterar bara perfekt som en sammanhållen kategori.

kontext med preteritummorfologi ur undersökningen är: *Det är helt annorlunda från Portugal, men här nådde man den andra sidan* [VP i preteritum]. (Q1S072 0027) (Kontexten visar att det handlar om att Sverige har genomgått en process och nu befinner sig i en viss situation.) P.g.a. uppsatsens begränsade omfång görs definition av perfektkontext i inlärnarnas texter utifrån egen intuition och inte grundat i någon särskild teori.

Angående pluskvamperfekt och pluskvamperfektkontext har Gujord (2013) ingen separat kategori, då få fall av pluskvamperfekt förväntades förekomma. I denna uppsats kodades dock pluskvamperfekt, då jag, till skillnad från Gujord, inkluderar en kontrollgrupp som förväntas använda kategorin i fråga. Pluskvamperfekt förutsätts kortfattat beskriva att en tidigare händelse resulterat i ett tillstånd aktuellt för dåtidskontexten i motsvarande sats.

Då denna undersökning endast gäller VP:er i dåtidskontext, sparades efter att tempuskontext definierats för alla finita VP:er endast VP:er i kontexterna preteritum, perfekt och pluskvamperfekt. I nästa steg jämfördes VP:erna i dessa kontexter med tempusmorfologi.

5.1.2 Tempusmorfologi

Angående morfologi godtogs ASU-korpusens kodning om koden inte var uppenbart fel (ett fall upptäcktes), och inkluderade bl.a. morfologikoderna *preteritum* (VT), *presens* (VS), *supinum* (VSUP), *infinitiv* (VINF) och *bas* (d.v.s. verbets rotform) (V) plus olika kombinationer av dessa (perfektmorfologi får ex. oftast kodkombinationen VS+VINF, d.v.s. *har* + infinitiv). I ett sista steg gjordes kodning av korrekthet genom att kontrollera om den morfologi som använts var korrekt i förhållande till kontexten.

5.1.3 Korrekthet

Angående korrekthet noterades alla instanser då den finita VP:ens tempusmorfologin inte överensstämde med den temporal kontexten (preteritum-, perfekt- och pluskvamperfektkontext).¹⁵ I enlighet med Gujord 2013 användes kodningskategorierna *rätt böjning* (R) (då morfologi och kontext stämde överens), *fel böjning* (FelB) (då morfologi förekom men ej stämde överens med kontexten) och *finit verb saknas* (Fel-FV) (då VP:en stod i infinitiv- eller basform).¹⁶ Då sammanräkning av rätt/fel morfologi gjordes för att testa aktionsartshypotesens första påstående (AH påstående 1) breddades kategorin *rätt böjning* (R) till att innehålla alla instanser av dåtidsmorfologi i dåtids-

15 Obs. att temporal kontext identifierades utifrån egen språkkänsla, se avsnitt 5.1.2.

16 Gujord använder även en kod för satser i dåtidskontext som helt saknar verb. Denna typ av fel har dock ignorerats i denna undersökning, då satser utan verb vid en snabb kontroll i materialet var mycket ovanliga, och då det inte går att göra en sökning på en icke-existerande entitet i ASU-korpusen.

kontext, då AH påstående 1 endast fokuserar på om VP:er med vissa aktionsarter (teliska VP:er) attraherar dåtidsmorfologi mer än andra (ateliska VP:er), och inte på om denna dåtidsmorfologi är rätt eller inte. (Felaktig dåtidsmorfologi i dåtidskontext visade sig dock endast inkludera tre fall av preteritummorfologi i perfektkontext samt ett (1) fall av perfektmorfologi i pluskvamperfektkontext.)

Under kodningen av korrekthet utgick jag i tveksamma fall från principen att försöka tolka inlärarens intention med morfologin. Exempelvis noterades en övermarkerad perfekt: *har lyckats utbildat ngn* (C1S112 0026)) som korrekt. Om intentionen var otydlig valde jag att hellre fria än fälla, som ex. vid den enda VP:en med perfektmorfologi i inlärnas text 1. Denna VP förekom i pluskvamperfektkontext och var en förkortad perfekt (*slutit ngt* (C4S072 0004)) och noterades som en korrekt pluskvamperfektanvändning.

Hjälperbet *måste* ställde till med problem vid kodningen av korrekthet. *Måste* saknar som bekant böjningsform för preteritum, och kan i preteritumkontext närmast bytas ut mot frasen *var tvungen att*, en fras som inlärnarna inte kunde förväntas känna till. *Måste* användes i preteritumkontext vid tre tillfällen i inlärtexterna. VP:en: *måste har ngt* (Q2S072 0005) kategoriserades som böjt i presens på grund av den extra presensformen (och därmed som inkorrekt) medan de övriga två, som hade formen *måste+INF* (VP:en: *måste ta hand om ngn* (C1072 0020) och VP:en: *måste hjälpa ngn* (C4S112 0004)) kategoriserades som preteritum (och som korrekta), då det är omöjligt att veta om inlärnarna uppfattat *måste* som en preteritumform eller inte. Utöver *måste* inkluderade tveksamma fall även två VP:er i preteritumkontext som formellt sett var inkorrekt böjda med ett verb i presens och ett i preteritum (*vill uppfostrade ngn* (C4S072 0003) och *brukade arbetar* (C1S0720011)), men räknades p.g.a. verbet med preteritummorfologi till preteritumkategorin (och som korrekta).

5.1.4 Exkluderat: dåtidsmorfologi i presenskontext

Vid fyra tillfällen förekom dåtidsmorfologi på VP:er som stod i vad som tolkades som presenskontext. Då denna undersökning utgår från dåtidskontext, har dessa fyra tillfällen uteslutits från undersökningen. Exkluderade VP:er var *hjälp ngn* (C4S072 0005) (med supinumorfologi eller i basform) samt *var* (C1S112 0014) (ett kopula i preteritum) för vilka kontexten etablerat tidpunkten till *idag*; *har klagat att X* (C1S112 0027) tillsammans med adverbet *nuförtiden* samt det särskilt intressanta *skulle kostar* (S1S0 0010) (med ett verb i preteritum och ett i presens) i framtidskontext: *I framtiden ska bli svårare för livet skulle kostar mer* (S1S0 0010). VP:en *skulle kostar* påminner om en konjunktiv-liknande konstruktion som SAG benämner *förskjutet tempus* (SAG 4:268ff),

vilket innebär att talaren ex. i presenskontext byter tempus till preteritum för att markera att en proposition förutsätts vara en (oftast osannolik) möjlighet, eller inte överensstämma med verkligheten (*ibid.*). Just konstruktionen *skulle*+INF används ofta i hypotetiska satser som ex. narrativ bisats som anger innehållet i en misstanke (*ibid.*), en beskrivning som passar på pricken på satsen i fråga. Det är dock osannolikt att inläraren har tillgodogjort sig en så avancerad grammatisk konstruktion redan vid texttillfälle 1. Det rör sig därför troligtvis om en fras som informanten lärt sig utantill, om ett misstag eller kanske om att inlärare inte uppfattar *skulle* som ett verb.

5.2 Kontrollgruppens VP: morfologin ger kontexten

För kontrollgruppen behövdes ingen jämförelse mellan morfologi och temporal kontext göras, då kontrollgruppen i sin funktion som modersmålstalare (i en undersökning som denna) per definition använde rätt tempusböjning i kontexten. Korpussökningen i kontrollgruppens texter inkluderade därför endast verb med dåtidsmorfologi.

Korpussökning utfördes på verb i *preteritum* (VT) och i *supinum* (VSUP). Sökningen på supinum gav alla former av perfekt (perfekt, pluskvamperfekt och förkortat perfekt) och när träfflistan bearbetades kodade undertecknad om supinum-träffarna utifrån ev. förekomst av *har* eller *hade* till koderna VS+VSUP (d.v.s. presensformen *har* + supinum, vilket ger tempuset perfekt), VT+VSUP (d.v.s. preteritumformen *hade* + supinum, som ger pluskvamperfekt) och endast VSUP (för förkortat perfekt eller pluskvamperfekt). Listan på preteritum-träffar bearbetades så att träffar på *hade* som visade sig vara en del av en pluskvamperfekt (*hade* + supinum) rensades bort (d.v.s. att dubbelträffar på pluskvamperfekt togs bort). Att kontrollgruppen förutsattes använda rätt morfologi i den temporal kontexten gjorde också att temporal kontext kunde bestämmas utifrån morfologianvändning: när ex. preteritumböjning användes på en VP, markerades denna VP även för preteritumkontext.

5.3 Samtliga VP: kodning av aktionsart

Jag analyserade aktionsart för alla finita VP:er i dåtidskontext (d.v.s. preteritum-, perfekt- och pluskvamperfektkontext). Min aktionsartsanalys följde Gujord (2013), som först förberedde aktuell VP i ett par steg för att sedan bestämma dess aktionsart genom en rad (aktionsarts-) tester. Nedan beskrivs de förberedande steg (inklusive vissa förtydliganden av centrala begrepp) och sedan de aktionsartstester som Gujord (*ibid.*) och jag använde.

Som förberedelse för aktionsartsanalysen tolkades i ett första steg (steg 1) satsen i vilken varje finit VP förekom, och så mycket av diskursen som behövdes för att göra en rimlig aktionsartstolkning inkluderades (Gujord 2013:131). Definitionen av finit VP är i denna studie "the *finite clause* that expresses a *temporal* relation" (Gujord 2013:150) vilket alltså utesluter ex. infinitivfraser som följer på *att*. Gujord utesluter också imperativer från analysen, så även jag. (Inga imperativer visade sig dock förekomma i denna studie.)

För att inte VP:ens tempusmorfologi skulle påverka aktionsartsbedömningen togs i ett andra steg (steg 2a) alla böjningsändelser bort och VP:en skrevs om till infinitivform (Gujord 2013:131). Obs. att aktionsartsanalys utförs på *huvud verbet* i den finita VP:en, vilket innebär att alla hjälpverb exkluderades i detta förberedelsesteg. Som bedömning av vad som är ett hjälpverb används ett *att*-test, vilket innebär att man mellan det första och andra verbet provar att skjuta in ett *att*. Om frasen låter konstig med *att* inskjutet, ex. *vill göra* → **vill att göra* anses det första verbet vara ett hjälpverb, och exkluderas från vidare analys. Exempel på VP:er som klarar *att*-testet är ex. *börjar att gråta*.¹⁷

Vid omskrivningen till infinitiv av huvud verbet skalades även mer av satskontexten bort, så att endast den del av VP:ens argumentstruktur som är relevant för att bestämma aktionsarten kvarstod (steg 2b) (Gujord 2013:131). Definitionen av begreppet *relevant argumentstruktur* preciseras inte av Gujord. Då hon ser aktionsart som 'egenskaper hos situationen som beskriven i VP:en och ibland hela meningen' tycks hon bedöma vilka delar av satsen som är relevanta för analysen separat för varje VP (*ibid.*, även beskrivet i avsnitt 2.1.2). Exempel på VP:er i Gujords (2013) undersökning¹⁸ inkluderar för tillstånd (STA) *be* och *hang*; oavgränsade processer (ACT): *speaks on the phone* och *bring something with*; avgränsade processer (ACC): *go+path-argument*¹⁹; och för punkthändelser (ACH): *become* och *answer* (ex. ur Gujord 2013:160, tabell 13). Utifrån detta följer min undersökning principen *minsta möjliga VP-omfång utan förändrad aktionsartsbetydelse*. För varje VP utgår jag från huvud verbet och utökar sedan med argument steg för steg tills VP:ens betydelse inte ändras mer då fler argument läggs till. (Jag har dock valt att konsekvent exkludera subjektet från aktionsartsanalysen.)

För att slutligen klassificera VP:ernas aktionsart genomförs en rad aktionsartstester ett efter ett tills aktionsarten bestämts för aktuell VP: först testas om VP:en uttrycker tillstånd (STA, steg 1), om den inte gör det utförs test för oavgränsad process (ACT, steg 2) och sedan för avgränsad process (ACC, steg 3). Om inget av dessa test fungerade utförs slutligen test utformade för att skilja på

17 Obs. att hjälp verbet *kommer att*, som uttrycker framtid, är ett undantag till *att*-regeln. *Kommer att* är dock ändå inte aktuellt i denna studie, som fokuserar på dåtidskontext.

18 Exempelen i Gujords (2013) metoddel är angivna på engelska (och är alltså översatta från norska).

19 Ett *path argument* är, något förenklat, ett argument som beskriver den väg eller den plats en figur tar i förhållande till en utgångspunkt (Talmy 1985). Ex. på ett *path arguments* är *gå+till skolan*. (Eget exempel.)

avgränsad process och punkthändelse (ACC/ACH, steg 4). Både steg-för-steg metoden och testen i sig själva är tagna ur Gujord (2013:132-135), och lyder som följer:

Steg 1 (STA): Tillstånd eller inte tillstånd? VP:en är ett tillstånd om (1) den inte kan tolkas dynamiskt, och den inte heller passar med fraser som indikerar pågående (ex. *hålla på med att*); ELLER om (2) den inte uttrycker tillståndsförändring eller inkoativitet (d.v.s. att något startar); ELLER om (3) den är negerad med negationen *inte*.

Steg 2 (ACT): Oavgränsad process eller inte oavgränsad process? VP:en är en oavgränsad process om (1) den uttrycker en öppen process med tidsmässig duration men som saknar tydliga faser (d.v.s. om man plötsligt slutar göra X mitt i handlingen har man ändå gjort X, ex. *springa i parken*); ELLER om (2) den kan förlängas med durativa uttryck av typen *i X tid* (ex: *springa i parken i en halvtimme*).

Steg 3 (ACH): Avgränsad process eller inte avgränsad process? VP:en är avgränsad process om (1) den uttrycker en process med tidsmässig duration som leder fram till en slutpunkt eller ett mål, samt om den passar bra med temporala uttryck som indikerar en tidsperiod med slutpunkt av typen *på X tid* (ex. *äta (upp) bullarna på en halvtimme*) men inte passar med uttryck av typen *i X tid*; ELLER om (2) den beskriver en aktivitet med ett objekt som är en specifik entitet (ex. *bullarna*); ELLER om (3) den inkluderar ett *path argument* (eng.) som pekar ut en specifik destination, plats eller tidpunkt (ex. *springa till parken*).

Steg 4 (ACC/ACH): Avgränsad process eller punkthändelse? VP:en är en avgränsad process om (1) den kan tolkas ha del-händelser (så att om man plötsligt slutar göra X mitt i handlingen har man inte gjort X, ex. *måla en tavla*); ELLER om (2) den, eftersom den uttrycker duration, passar med fraser av typen *slutar upp med att* och *vara klar med att*. VP:en är en punkthändelse om (1) den uttrycker ögonblicklig förändring av ett tillstånd eller ett resultat samt om den inte passar med uttryck som *i X tid* utan bara med *på X tid*; ELLER om (2) den, eftersom den inte uttrycker duration, inte passar med fraser som *slutar upp med att* och *vara klar med att*.

Om VP:ens aktionsart fortfarande inte kunnat definieras efter dessa fyra steg rekommenderar Gujord (2013:135) att den större kontexten undersöks igen, och att bestämningen diskuteras med någon annan, erfaren aktionsartskodare.

I min undersökning återstod en handfull oklara aktionsarter efter testerna, i samtliga fall stod då

valet mellan två stycken aktionsarter. Vad gäller inlärarna stod valet oftast (i åtta fall) mellan de två ateliska aktionsarterna (STA och ACT) eller någon av de teliska (ACC och ACH), för ex. VP:en *skicka ngt till PLATS* stod valet mellan de teliska aktionsarterna ACC och ACH (där ACH slutligen valdes). Valet mellan två aktionsarter inom samma kategori (d.v.s. inom kategorin ateliska- och inom kategorin teliska aktionsarter) är dock inte avgörande för studiens resultat då aktionsartshypotesen endast berör skillnader mellan dessa två kategorier. Viktigare var därför de två tveksamma fallen där valet stod mellan en telisk och en atelisk aktionsart: VP:en *medföra* (med valet mellan STA och ACH, som slutligen bestämdes till STA) och VP:en *uppfostra ngn* (med valet mellan ACT och ACC, som bestämdes till ACT). Även kontrollgruppen använde VP:en *uppfostra ngn*. Tveksamma fall för kontrollgruppen inkluderade annars valet mellan ACC och ACH för de två VP:erna *sabotera ngt* och *lägga ngt i ruiner* (som båda bestämdes till ACC).

5.4 Val av ansats och sammanräkningsätt

Två olika metodval är av extra stor betydelse för resultatet i en studie som prövar aktionsartshypotesen. Dessa metodval förklaras i nedanstående stycken, vilka också inkluderar en jämförelse av val gjorda i min studie och i Gujord 2013.

5.4.1 Ansats: kategoriövergripande eller kategoriintern?

För det första kan en studie på aktionsartshypotesen utgå från antingen tempus eller på aktionsarter (teliska/ateliska), och p.g.a. detta ge olika resultat. Både Gujord (2013) och jag undersöker hur inlärarna kombinerar dåtidsmorfologi med olika typer av VP:er, men våra studier skiljer sig på denna punkt, då Gujord fokuserar på tempus och jag på aktionsart.

Gujord (2013) utgår från tempus. Hennes ansats utgår från att först söka upp alla finita verb böjda med dåtidsmorfologi i inlärarnas texter. Gujord analyserar sedan VP:erna med dessa böjda verb för aktionsart, och tittar till sist på fördelningen av dåtidsmorfologi på ateliska och teliska VP:er. För att aktionsartshypotesen ska få stöd menar Gujord att inlärarna måste använda dåtidsmorfologi tillsammans med fler teliska VP-typer än ateliska VP-typer. Vidare menar Gujord att aktionsartshypotesen kan få stöd genom att inlärarna oftare böjer verben rätt i dåtid om dessa verb ingår i teliska VP:er än om de ingår i ateliska VP:er. Därför analyserar hon också de dåtidsböjda verben för temporal kontext, och tittar på om kontext och böjning stämmer överens (d.v.s. kan kategoriseras som *Rätt*). Gujords ansats kallas för *kategoriövergripande* (eng. *across category*), där ordet *kategori* syftar på de två kategorierna teliska VP:er och ateliska VP:er, och *övergripande* på

att man endast tittar på verb med faktisk dåtidsmorfologi inom kategorierna – men inte på de eventuella andra ateliska och teliska VP:erna som inläraren (felaktigt) skrivit i dåtidskontext.

Jag utgår istället från aktionsart (och temporal kontext). Efter att ha definierat temporal kontext för alla finita VP:er i inlärnarnas texter, fokuserar jag den fortsatta analysen till VP:er i dåtidskontext och analyserar dessa (oberoende av ev. morfologi) för aktionsart. Slutligen tittar jag på fördelningen av dåtidsböjda – icke dåtidsböjda VP:er inom kategorin teliska VP:er jämfört med samma fördelning inom kategorin ateliska VP:er. Jag förutsätter att aktionsartshypotesen får stöd om den procentuella andelen dåtidsböjda VP-typer är större för teliska VP-typer än för ateliska VP-typer. Denna ansats kallas för *kategoriintern* (eng. *within category*), då fokus ligger på fördelningen av rätt/fel morfologi inom kategorierna teliska- och ateliska VP-typer. Det faktiska antalet dåtidsböjda VP:er inom varje kategori märks dock inte i denna ansats.

Aktionsartshypotesen får stöd i min studie, men inte i Gujord 2013. Valet av ansats kan ha med detta att göra. Detta diskuteras vidare i diskussionskapitlet (se delkapitel 7.1). (För ytterligare beskrivning av de två ansatserna, se delkapitel 7.1 (som inkluderar ett exempel) samt avsnitt 2.3.1.)

5.4.2 Sammanräkningsmetod: VP eller VP-typ?

För det andra kan sammanräkningsmetoden avgöra studiens resultat. Studier på aktionsartshypotesen räknar antingen antal VP:er eller antal VP-typer. Skillnaden mellan VP och VP-typ kan enklast förklaras genom en hypotetisk studie som ex. genererar fyra instanser av VP-typen *var* men bara en av VP-typen *hade*. Räkning av antal VP:er ger då 80 % *var* (4 av 5) och 20 % *hade* medan räkning i VP-typ istället ger 50 % *var* och 50 % *hade*.

Bardovi-Harlig (2000:241) varnar för icke-rättvisande resultat om man i studier där inlärnarna fått frihet att själva välja verb (som i Gujord 2013 och i denna) räknar VP:er istället för VP-typ – det är nämligen troligt att många inlärare håller sig till ett litet antal verb som de redan kan. (Detta kan jämföras med eliciterat material, där forskaren styr informantens val av verb.) För att undgå sådan påverkan presenteras resultatet i Gujord 2013 utifrån en sammanräkning av VP-typ istället för antal VP:er, även om hon under studiens gång noterar båda. Vid räkning av VP-typ undviker man också att resultatet påverkas av kopula (*vara*) som oftast överproduceras av inlärare (Bardovi-Harlig 2000:244). Även jag räknar samman resultatet i VP-typ²⁰. (Se även avsnitt 2.3.1, stycke 3.)

Ett problem med sammanräkning av VP-typ i kategoriinterna undersökningar (som min) är när en VP-typ representeras av flera VP:er i en text, och dessa VP:er är markerade med olika tempus-

---

20 I min studie är det inte lika viktigt att räkna VP-typ i stället för VP som i Gujords (kategoriövergripande) studie, då min studie är kategoriintern och visar resultatet i procent. Jag valde dock att räkna VP-typ för att lättare kunna jämföra resultatet med Gujords.

morfologi. Bardovi-Harlig (2000:239-251) redovisar just en sådan studie, i vilken hon löser problemet genom att VP:er inom samma typ med olika tempusmorfologi markeras som olika VP-typer (ex. skulle *vara* och *är* i hennes studie genererat två VP-typer, där den ena noteras som korrekt använd i dåtidskontext och den andra som inkorrekt). I min studie räknar jag istället procentuell andel VP:er med korrekt morfologi inom VP-typen (så VP:en *var* och VP:en *är* genererar en (1) VP-typ som är till 50% korrekt markerad i dåtidskontext).²¹

5.5 Arbetsgång: testkodning och kodning

När kodningskategorierna för morfologi, temporal kontext och aktionsart hade definierats gjordes testkodning på två texter, nämligen kontrolltexten skriven av Z4 och inlärare C2s text 1. Testkodning utfördes för att se om antagandena runt text som producerats utifrån uppsatsämnet *Barnuppfostran igår, idag och i morgon* stämde, samt för att undersöka kodningsmetoden.

Det utvalda uppsatsämnet visade sig som väntat innehålla både preteritum och perfekt samt både berättande och beskrivande textstycken i dåtidskontext. Inlärare C2 hade också producerat ett antal instanser av felaktig morfologi (i dåtidskontext). Uppsatsämnet bedömdes därför vara det bästa valet för studien utifrån det urval som ASU-korpusen erbjöd.

Testkodningen visade också att kodningsmetoden för de olika kategorierna fungerade, och framtvingade dels de begreppsdefinitioner som rapporteras i avsnitt 5.3 och de val av ansats och sammanräkningsmetod som presenteras i avsnitt 5.4.

Efter test-kodning utfördes kodning av samtliga informanttexter.

6 Resultat

Min studie är liten i sin omfattning med endast sex inlärare och fyra i kontrollgruppen. Därför presenteras resultatet både utifrån den enskilde inlärare och inlärares sammanlagda resultat. Det senare räknas samman och presenteras som en summa av antal rätt/fel-markerade VP-typer hos de enskilda inlärares, vilken sedan jämförs med aktionsartshypotesens första påstående. För att närmare belysa hur inlärares val av VP:er påverkas av skrivuppgiften jämförs också inlärares val av VP:er och VP-typer med kontrollgruppens. Kapitlet inleds dock först med en allmän beskrivning av

---

21 Skillnaden på min och Bardovi-Harlig (2000) lösning handlar om olika synsätt på vad en VP betyder för inlärares.

inlärnarnas och kontrollgruppens produktion.

6.1 Skrivuppgiftens genomförande: kontroll och inlärare

Detta delkapitel (6.1) behandlar informanternas olika skrivstrategier för att genomföra skrivuppgiften *Barnuppföstran igår, idag och i morgon*. Delkapitlet visar att inlärnarnas och kontrollgruppens strategier påminner om varandra: två deltagare i kontrollgruppen och tre deltagare i inlärarygruppen skrev kortare och innehållsmässigt mer allmänt hållna texter, medan övriga två inlärare respektive tre kontrollinformer skrev längre texter med konkreta exempel, bland annat från den egna barn-
domen.

6.1.1 Kontrollgruppen: Z1, Z2, Z4 och Z5

Två informanter i kontrollgruppen (Z2 och Z4) valde att skriva längre texter med relativt många VP:er (och VP -typer) i dåtidskontext medan två valde att skriva kortare text med färre VP:er (och VP-typer) i dåtidskontext. Till skillnad från de kortare texterna innehöll de två längre texterna berättande avsnitt i dåtid. Tabell 4 sammanfattar de fyra kontrolltexternas omfattning utifrån parametrarna totalt antal ord, VP:er i dåtidskontext och VP-typer i dåtidskontext.

Tabell 4 Informanter i kontrollgruppen, uppdelade efter produktionens omfattning (stor/liten), räknat i antal ord totalt, samt antal VP:er och VP-typer i dåtidskontext

Informant	Liten produktion		Stor produktion	
	Z1	Z5	Z2	Z4
Ord (totalt)	270	286	564	574
VP/då-kon.	3	5	33	44
VP-typ/då-kon.	3	4	24	28

Observera att skillnaden mellan antal VP:er och VP-typer beror på att ofta förekommande VP:er som ex. *vara STA* bara räknas en (1) gång i sammanräkningen av VP-typ. VP-typen *vara STA* användes ex. av informant Z2 sammanlagt 9 gånger, vilket räknas som 9 st. VP:er men endast 1 VP-typ.

6.1.2 Inlärnarna, text 1 och text 2

Liksom kontrollgruppen kan inlärnarna delas in i två tydliga grupper utifrån antal ord totalt, antal

VP:er i dåtid samt antal VP-typer i dåtid, där informanterna Q1, C1 och C2 kan sammanfattas ha en relativt stor produktion och informanterna S1, Q2 och C4 en relativt liten. Samma uppdelning gäller generellt för båda texttillfällena (med undantag för Q2s ordmängd vid texttillfälle 2 som kan jämföras med Q1, C1 och C2s). Tabell 5 och tabell 6 visar inlärnarnas produktion i termerna totalt antal ord, VP:er i dåtidskontext och VP-typ i dåtidskontext för texttillfälle 1 och 2. Tabell 5 visar inlärnarna med större produktion och tabell 6 visar de med mindre. Obs. att inlärnarna skriver en mindre andel text i dåtid vid texttillfälle 2: tabellerna visar att alla inlärare (utom Q1) ökar textlängden i text 2 medan antalet VP:er och VP-typer i dåtidskontext generellt minskar (utom för S1). Samtidigt är förhållandet mellan antal VP:er och antal VP-typer i dåtidskontext ungefär detsamma i inlärnarnas text 1 och 2, vilket innebär att de skriver ungefär lika varierat i båda texterna, med undantag för C1 som skriver markant mer varierat vid texttillfälle 2 (15 VP:er fördelat på 11 VP-typer).

Om inläratexternas innehåll noteras att upplägget i text 1 generellt återkommer i text 2, samt att inlärnarna i KIN-gruppen (C1, C2 och C4) liksom kontrollgruppen beskriver och kritiserar barnuppfostran i det egna landet medan inlärnarna i gruppen SPA/POR beskriver både det egna landet och Sverige, men främst kritiserar Sverige.

6.1.3 "Långskrivarna": Q1, C1 och C2 jämfört med Z2 och Z4

Jämfört med kontrollgruppen liknar förhållandena i Q1s, C1s och C2s texter förhållandena i långskrivarna Z2s och Z4s (se tabell 5) i alla tre kategorierna antal ord, VP:er i dåtidskontext och VP-typ i dåtidskontext, förutom att inlärnarna håller sig till ungefär hälften av dessa modersmålstales produktion. Längdmässigt liknar Q1s, C1s och C2s texter mer kontrollgruppens informant Z1 och Z5, som skriver kortare texter.

Angående textinnehållet i dåtidskontext kan C1s texter jämföras med Z4s och C2s med Z2s, medan Q1 har en egen stil. I dåtidskontext skriver C1 i text 1 om den allmänna situationen för barn i Kina på 60-talet och framåt och i text två mer om barns utbildning under tiden för den egna uppväxten, vilket kan jämföras med Z4s allmänt hållna redogörelse för Sverige från ca 50-talet och framåt. C2, text 1 och 2, och Z2 ger båda mer utrymme åt sina respektive personliga erfarenheter än C1 och Z4 men liknar i övrigt dessa. Q1 utmärker sig genom att utöver en allmän beskrivning av omständigheter under tiden för den egna uppväxten (i båda texterna) också i text 1 berätta om en erfarenhet som barnvakt i Sverige.

Tabell 5 Inlärare med relativt stor produktion (räknat i antal ord, VP:er och VP-typer)

Informant	Text 1			Text 2		
	Q1	C1	C2	Q1	C1	C2
Ord (totalt)	395	267	221	270	293	242
VP/då-kon.	22	20	24	19	15	19
VP-typ/då-kon.	13	10	17	11	11	12

Beträffande val av tempuskontext använde sig Q1 och C1 (text 1 och 2) liksom Z2 och Z4 både av preteritum och perfekt (C1 har dock bara en perfektkontext i text 1), där redogörelser i dåtid främst utfördes i preteritum och jämförelser mellan nu och då i perfekt. C2 använder ingen perfektkontext.

6.1.4 "Kortskrivarna": Q1, C1 och C2 jämfört med Z1 och Z5

Med sina kortare texter samt fåtaliga VP:er och VP-typer i dåtidskontext liknar inlärare S1s, Q2s och C4s produktion Z1s och Z5s, men dessa inlärares texter är vid texttillfälle 1 runt 100 ord kortare än Z1s och Z5s. Vid texttillfälle 2 närmar sig Q2 samma textlängd som Z1 och Z5, men övriga (S1 och C4) skriver fortfarande betydligt kortare text än modersmålstalarna.

Vad gäller innehåll liknar S1s, Q2s och C4s val av skrivstrategi också Z1s och Z5s, med försök till en allmänt hållen diskussion och få eller inga personliga exempel. Kontrollgruppens Z1 och Z5 skriver dock informationstäta texter i akademisk stil, något som ligger långt ifrån S1s, Q2s och C4s enklare texter (båda texttillfällena).

Tabell 6 Inlärare med relativt liten produktion (räknat i antal ord, VP:er och VP-typer)

Informant	Text 1			Text 2		
	S1	Q2	C4	S1	Q2	C4
Ord (totalt)	166	165	155	209	253	217
VP/då-kon.	2	6	5	5	7	4
VP-typ/då-kon.	2	5	4	3	6	3

Angående tempuskontext skriver Z1 och Z5 främst i presens med inslag av perfekt (i 5 VP:er av 8) då nutid jämförs med dåtid. Till skillnad från detta skriver inlärares S1 och Q2 endast i preteritumkontext, där de alltså beskriver förhållanden förr i tiden. C4 använder perfektkontext vid ett tillfälle i varje text (1 och 2).

6.1.5 Sammanfattning av textuppläggning och tempuskontext

Sammanfattningsvis utfördes skrivuppgiften *Barnuppfostran igår, idag och i morgon* på liknande

sätt av inlärarna och av kontrollgruppen vad gäller textdisposition: antingen valdes en mer kortfattad stil med allmänt hållna iakttagelser eller en mer berättande stil med personliga exempel som inkluderade längre stycken i preteritumkontext.

Angående tempuskontext märktes både likheter och skillnader. I grupperna med mer omfattande produktion använde Q1 och C1 både preteritum och perfekt på ett sätt som liknade Z2s och Z4s användning, medan S1 och Q2 i gruppen med mindre produktion endast använde preteritumkontext och därför låg långt ifrån Z1s och Z5s mer komplexa texter med mycket perfekt. C2 skrev omfattande men endast i preteritum och C4 kortare men med inslag av perfekt. Q1 och C1 framstod som förhållandevis starka/ambitiösa inlärare i sammanhanget och S1 och Q2 som svaga, medan C2 och C4 låg mitt emellan.

6.2 Antal och variation av VP:er: kontroll och inlärare

Detta delkapitel (6.2) belyser likheter och skillnader för inlärargruppen i sin helhet (T1 och T2) och kontrollgruppen (i sin helhet) vad gäller antalet producerade VP:er och VP-typer och deras aktionsarter. Likheterna mellan kontroll- och inlärargrupperna antas visa textuppgiftens påverkan på gruppernas produktion och skillnaderna inlärarnas egenheter som andraspråksanvändare. Jämförelsen underlättas av den jämna uppdelningen av kontrolltexter och inlärartexter (1 och 2) i långa och korta.

6.2.1 Antal teliska och ateliska VP:er

Tabell 7 visar hur fördelningen av informanternas VP:er enligt aktionsart och teliskhet såg ut för inlärarnas text 1, text 2 och kontrolltexterna, i både antal och andel (procent) VP:er för varje text.

Tabell 7 VP:er fördelat enligt aktionsart och teliskhet, samtliga informanter

Aktionsart	Text 1		Text 2		Kontroll	
	antal	procent	antal	procent	antal	procent
Ateliska (STA+ACT)	61 (52+9)	77,2 (65,8+11,4)	60 (43+17)	87,0 (62,3+24,6)	60 (44+16)	70,6 (51,8+18,8)
Teliska (ACC+ACH)	18 (3+15)	22,8 (3,8+19,0)	9 (2+7)	13,0 (2,9+10,1)	25 (7+18)	29,4 (8,2+21,2)
Totalt	79	100	69	100	85	100

Som tabell 7 visar dominerar ateliska VP:er i alla texter men i olika hög grad: störst andel ateliska

VP:er förekommer i inlärnas text 2 (87,0%), följt av inlärnas text 1 (77,3%) och sist kontrolltexterna.

6.2.2 De vanligaste VP-typerna

Tabell 8 visar en översikt över de VP:er som förekom fler än en gång i informanttexterna (inklusive antal VP:er av varje sort och dess procentuella andel av texttillfällets totala andel VP:er).

Tabell 8 VP-typer ordnat efter frekvens (från hög till låg) för samtliga informantgrupper; procent av det totala antalet VP:er för texttillfället (T1: 79 VP, T2: 69 VP, Kontroll: 85 VP)

Place-ring	Antal VP	T1	T2	Kontroll
#1	18-23	<i>STA: Vara</i> (å 23 VP / 29,1 %)	<i>STA: Vara</i> (å 18 VP / 26,1 %)	<i>STA: Vara</i> (å 21 VP / 24,7 %)
#2	6-9	<i>STA: Ha</i> (å 9 VP / 11,4 %)	<i>STA: Ha</i> (å 9 VP / 13,0 %)	<i>STA: Ha</i> (å 6 VP / 7,1 %)
#3	3-4	<i>STA: Finnas</i> (å 4 VP / 5,1 %)	<i>ACT: Göra ngt, Hjälpa ngn, Uppfostra ngn</i> (å 3 VP, d.v.s. tot. 9 VP / 13,0 %)	<i>STA: Bero på; ACH: Förbjuda ngt</i> (å 3 VP d.v.s. tot. 6 VP / 7,1 %)
#4	2	<i>STA: Bry sig om ngt, Tycka att X; ACT: Arbeta, Uppfostra ngn, ACC: Säga att X; ACH: Ta ngt</i> (d.v.s. tot. 12 VP / 15,2 %)	<i>STA: Finnas</i> (2 VP / 3 %)	<i>ACT: Läsa vidare, Slå ngn²², Uppfostra ngn; ACH: Få ngt</i> (d.v.s. tot. 8 VP / 9,4 %)
#5	1	Övriga (31 VP / 39,2 %)	Övriga (31 VP / 44,9 %)	Övriga (44 VP / 51,8 %)

De två vanligaste VP-typerna som skrevs av samtliga informantgrupper var *vara STA* med runt hela 20 förekomster i alla texter, följt av *ha STA*. Notera att *vara STA* visserligen används mer frekvent av inlärnarna än kontrollgruppen både i text 2 och än mer i text 1, men att skillnaden är liten: kontrollgruppens andel *vara STA* av samtliga VP:er är 24,7 %, medan inlärnarna använder 29,1 % *vara STA* i text 1 och 26,1 % i text 2. Då även kontrollgruppen använder många kopula är det mer sannolikt att inlärnas höga användning av kopula beror på textuppgiften än på att de skulle använda preteritum av kopula (*var*) som en typ av dåtidsmarkör (se Bardovi-Harlig 2000:244). Alla texttillfällen uppvisar också en hög frekvens *ha STA* jämfört med övriga VP:er, inlärnarna (text 1 och text 2) dock högre än kontrollgruppen. Den enda VP-typ utöver *vara STA* och *ha STA* som förekommer flera gånger i samtliga textkategorier (text 1, text 2 och kontrolltexter) är *uppfostra ngn ACT*. Ateliska VP-typer (*STA* och *ACT*) dominerar starkt bland återkommande VP-typer i alla textkategorier

²² Sammanhanget visar att *slå ngn* här beskriver en vana, varför aktionsarten bestämdes till *ACT* och inte till *ACH*.

(text 1, text 2 och kontrolltexter).

Kontrollgruppen använder fler olika VP-typer än inlärarna, men inlärarna ökar sin språkliga variation från text 1 till text 2: VP-typer som används endast en gång utgör för kontrollgruppen 51,8 % och för inlärarna 39,2 % i text 1 samt 44,9 % i text 2.

6.2.3 Antal teliska och ateliska VP-typer

Tabell 9 visar fördelningen av informantgruppernas VP-typer, enligt aktionsart och teliskhet i antal och andel (procent) VP-typer för varje text.

Tabell 9 VP-typ fördelat på aktionsart för inlärargruppen (T1 och T2) och kontrollgruppen

Aktionsart	Text 1		Text 2		Kontroll	
	antal	procent	antal	procent	antal	procent
Ateliska (varav STA & ACT)	24 (17+7)	60,0 (42,5+17,5)	28 (17+11)	75,7 (46,0+29,7)	30 (17+13)	57,7 (32,7+25,0)
Teliska (varav ACC & ACH)	16 (2+14)	40,0 (5,0+35,0)	9 (2+7)	24,3 (5,4+18,9)	22 (7+15)	42,3 (13,5+28,9)
Totalt	40	100	37	100	52	100

Vid sammanräkning av VP-typ, liksom vid sammanräkning av VP:er (se tabell 7), dominerar ateliska VP-typer i alla kategorierna (text 1, text 2 och kontrolltexter), men då de mest frekvent återkommande VP-typerna var just ateliska är förhållandet mellan ateliska och teliska VP-typer jämnare än förhållandet mellan ateliska och teliska VP:er. Av ateliska VP-typer förekommer generellt betydligt fler tillstånd (STA-typer) än oavgränsade processer (ACT-typer).

Av teliska VP-typer är punkthändelser (ACH) mycket vanligare än oavgränsade processer (ACC) i samtliga textkategorier, vilket gör ACC VP-typer till de minst ofta förekommande i undersökningen. Då även kontrollgruppen använder få ACC VP-typer kan orsaken till den lilla frekvensen tillskrivas textuppgiften. Inlärarna använder dock endast enstaka ACC VP-typer (vid båda texttillfällena), medan ca 1/3 av samtliga teliska VP-typer är ACC-VP-typer i kontrolltexterna (7 av 22). Kanske är orsaken till att inlärarna använder få ACC-VP-typer att dessa är relativt svåra: ACC-VP-typer är mer komplexa i sin uppbyggnad än övriga VP-typer då de vanligtvis inte bara inkluderar ett ensamt verb utan också minst en bestämning, ex. *skola in i ngt* (ACC) (Z5 S022 0028).

6.2.4 Sammanfattning

Inlärarna förväntades ha ett begränsat ordförråd, särskilt i text 1, och därför använda ett litet antal vanliga verb upprepade gånger. I synnerhet förväntades vanliga VP:er vara ateliska STA-VP:er och främst *vara STA*. Förväntningarna infriades, men även kontrollgruppen använde *vara STA* i hög grad, och skrev liksom inlärarna främst upprepade ateliska VP-typer (som *ha STA*) då någon VP-typ upprepades. Skillnaden mellan kontroll- och inlärartexterna låg främst i att inlärarna (särskilt i text 1) hade ett mindre varierat ordförråd vad gäller VP-typer än kontrollgruppen. Det är intressant att dominans av både beskrivande (icke-narrativ) text och VP:er med ateliska aktionsarter noteras parallellt i informanternas texter (både kontroll- och inlärargrupp). Detta kan jämföras med att VP:er med teliska aktionsarter dominerar i narrativ/berättande text (Bardovi-Harlig 2000:279).

6.3 Korrekthet i förhållande till VP-typernas aktionsart

VP:er i dåtidskontext i inlärartexterna kodades för aktionsart och för korrekt/inkorrekt tempus-användning med målet att testa aktionsartshypotesen (vilken alltså förutsäger fler tempusfel på VP:er med ateliska aktionsarter (STA och ACT) än på teliska (ACC och ACH) i inlärarspråkets tidiga skeden.)

Det tydligaste resultat som framkom vid analys av korrekthet var en uppdelning av inlärarna utifrån L1-grupperna spanska/portugisiska (SPA/POR) och kinesiska (KIN). Gruppen SPA/POR gjorde få fel redan vid texttillfälle 1 och inte ett enda vid texttillfälle 2 medan gruppen KIN generellt gjorde många fel och ungefär lika många vid texttillfälle 1 som 2. En inlärare (C2) gör till och med markant fler fel vid tillfälle 2.

I följande två avsnitt (6.3.1 och 6.3.2) presenteras inlärarnas utvecklingsprofiler utifrån VP-typ, inklusive aktionsart, samt korrekthet i ett jämförande perspektiv mellan T1 och T2 utifrån grupperna SPA/POR och KIN. I avsnitt 6.2.3 testas sedan aktionsartshypotesen på inlärarnas sammanlagda resultat.

6.3.1 SPA/POR-gruppen: inlärare S1, Q1 och Q2

De spansk- och portugisisktalande deltagarna utmärker sig för sin höga grad av korrekthet (dåtidsböjning i dåtidskontext), särskilt vid texttillfälle 2 där inga felböjningar hittades. Inte heller vid texttillfälle 1 gjorde inlärarna i SPA/POR-gruppen många fel, vilket dock inte nödvändigtvis beror på att inlärare med dessa L1 generellt var bättre på svenska än KIN-gruppen vid denna tid utan

också kan bero på faktorer som individuell språkstil.

Inlärare S1 tycks vara en försiktig språkanvändare som inte tar onödiga risker. I dåtidskontext använder S1 vanliga VP-typer, endast *vara STA* och *ha STA* i text 1 och i text 2 utöver tre stycken *vara STA* även *skicka ngn till PLATS ACH* och *lära sig att X ACC*, som alla böjts korrekt. Antalet VP:er i dåtidskontext är alltså litet med 2 VP:er i dåtidskontext vid texttillfälle 1 (av totalt 29) och 5 (av 38) vid texttillfälle 2. Både text 1 och 2 är korta. S1 skrev dessutom endast i preteritumkontext (inga fall av perfektkontext hittades).

Tabell 10 visar S1s antal rätt- och felböjda VP-typer i dåtidskontext inom varje aktionsart för T1 (texttillfälle 1) och T2 (texttillfälle 2). Notera att antal VP-typer vid texttillfälle 2 är tre till antalet jämfört med fem VP:er totalt (som redovisat ovan): VP:en *var STA* förekom tre gånger, vilket alltså räknas som en (1) VP-typ.

Skillnaden mellan text 1 och text 2 är främst att S1 endast använder ateliska VP-typer (STA) i text 1, medan han i text 2 använder både teliska och ateliska VP-typer.

Tabell 10 Inlärare S1: Rätt/fel morfologi per VP-typ fördelat på aktionsart i text 1 (T1) och 2 (T2)

Aktionsart	Ateliska VP-typer		Teliska VP-typer		Samtliga
	STA	ACT	ACC	ACH	
T1: Rätt-Fel (total)	2-0 (2)	-	-	-	2-0 (2)
T2: Rätt-Fel (total)	1-0 (1)	-	1-0 (1)	1-0 (1)	3-0 (3)

Inlärare Q2 påminner om S1 på flera sätt. Även om Q2 skriver lite längre text med något fler VP:er i dåtidskontext än S1 är skillnaden inte stor: vid texttillfälle 1 författar Q2 6 VP:er i dåtidskontext (av totalt 26), vilket kan jämföras med 2 (av 29) för S1 och vid texttillfälle 2 producerar Q2 i dåtidskontext 7 VP:er (av totalt 56) jämfört med S1s 5 (av 38). Vad gäller aktionsarter använder Q2 liksom S1 endast VP:er kategoriserade som tillstånd (STA) vid texttillfälle 1 men uppvisar en större variation vid texttillfälle 2, som syns i tabell 11. Inte heller Q2 skriver någon VP i perfekt-kontext: endast preteritum förekommer som dåtidskontext.

En skillnad mellan Q2 och S1 är att Q2 tar fler risker i sitt språkbruk. Q2 använder fler olika VP-typer än S1 och skriver också inkorrekta former vid tre tillfällen. I text 1 använder Q2 fem olika VP-typer, vilket innebär att endast en VP-typ används upprepade gånger (2 * *vara*). Redan text 1 inkluderar två ovanligare VP:er, nämligen *respektera ngt STA* och *inte kontrollera ngt STA* (båda felböjda). I text 2 förekommer ytterligare nya VP:er, ex. *klä sig STA* och *komma ACH*, sammanlagt sex stycken, och återigen är det bara en VP-typ som upprepas (2 * *inte finnas ngt STA*). Alla böj-

ningar är korrekta i text 2, till skillnad från tre icke-korrekta i text 1. Observera dock att de två nyss omnämnda, ovanliga men felböjda, VP:erna i text 1 visserligen (felaktigt) står i infinitiv men skulle kunna tolkas som försök till preteritum då de tillhör verbdeklination 1. Tabell 11 åskådliggör inlärare Q2s korrekta vs inkorrekta böjning av de olika VP-typerna.

Tabell 11 Inlärare Q2: Rätt/fel morfologi per VP-typ fördelat på aktionsart i text 1 (T1) och 2 (T2)

	Ateliska VP-typer		Teliska VP-typer		Samtliga
	STA	ACT	ACC	ACH	
T1: Rätt-Fel (total)	2-3 (5)	-	-	-	2-3 (5)
T2: Rätt-Fel (total)	3-0 (3)	2-0 (2)	-	1-0 (1)	6-0 (6)

Inlärare Q1 framstår som studiens starkaste inlärare med ett relativt varierat språk och hög korrekthetsgrad. Q1 använder både preteritum- och perfektkontext vid båda texttillfällena, och samtliga VP:er i dåtidskontext har också dåtidsmorfologi och är därför bedömda som korrekta. (Strikt talat gjorde Q1 tre fel, då preteritummorfologi användes i de tre identifierade perfektkontexterna vid texttillfälle 1.) Vid texttillfälle 2 behärskade Q1 även perfektmorfologi, vilket användes två gånger. Q1 skriver dessutom förhållandevis långa texter med många VP:er i dåtidskontext: 22 VP:er i dåtidskontext vid texttillfälle 1 (av totalt 83) och 19 vid texttillfälle 2 (av 64).

Vad gäller aktionsart och VP-typ använde Q2 både VP-typer med ateliska och teliska aktionsarter i båda texterna, men med en jämnare fördelning vid texttillfälle 1, vilket visas i tabell 12. De relativt många teliska VP-typerna i text 1 förekommer då Q1 berättar om en erfarenhet som barnvakt i Sverige och inkluderar VP:er som *lägga ngn i ngt ACH*, *somna ACH*, *vakna ACH* och *börja gråta ACH*. I dåtidskontext i text 2 diskuterar Q1 uppfostran främst i allmänt hållna termer, vilket resulterade i fler ateliska än teliska VP-typer, inkluderande tre stycken instanser av VP-typen *uppfostra ngn ACT* och två stycken *göra ngt ACT*. Kopula (*vara STA*) förekom frekvent i båda texterna: hela 9 gånger i text 1 och 6 gånger i text 2. Med många förekomster av några få VP:er skiljer sig antalet VP:er markant från antal VP-typer: text 1 förekom totalt 13 olika VP-typer (jmf. med 22 VP) och text 2 förekom 11 (jmf. med 19 VP:er).

Tabell 12 Inlärare Q1: Rätt/fel morfologi per VP-typ fördelat på aktionsart i text 1 (T1) och 2 (T2)

	Ateliska VP-typer		Teliska VP-typer		Samtliga
	STA	ACT	ACC	ACH	
T1: Rätt-Fel (total)	3-0 (3)	1-0 (1)	1-0 (1)	8-0 (8)	13-0 (13)
T2: Rätt-Fel (total)	6-0 (6)	4-0 (4)	-	1-0 (1)	11-0 (11)

Observera att Q1 är den enda i studien som tillhör gruppen *europiska informanter*, som i ASU-korpusens manual beskrivs ha en snabbare inlärningsprogression än de utomeuropeiska (vilka utgörs av övriga inlärare i denna studie). Med tanke på detta i kombination med informantens rika text och genomgående korrekthet (endast tre tempusfel förekommer, vilka dessutom inte räknas i denna undersökning) kan man undra om inläraren vid texttillfälle 1 redan var över den nivå där aktionsart eventuellt påverkar verbböjningen.

Sammanfattning. Aktionsarthypotesen är svår att testa både på de enskilda individerna och hela gruppen SPA/POR. Dels är eventuellt (minst) en av inlärarna, Q1, vid texttillfälle 1 redan över den nivå där aktionsart påverkar produktionen, och dels författar övriga två deltagare i gruppen (S1 och Q2) alltför få VP-typer för att några slutsatser ska kunna dras. S1 tycks också vara en försiktig språkanvändare som håller sig till de vanligaste, och därmed redan inlärd, verbformerna vid texttillfälle 1. Q2 vågar mer och gör också (ett par stycken) fler fel.

6.3.2 KIN-gruppen: inlärare C1, C2 och C4

Inlärarna med kinesiska (rikskinesiska och shanghainesiska) som förstaspråk gör generellt många morfologifel, både i text 1 och text 2. (Vilka VP-typer, ateliska eller teliska, som blir fel skiljer sig dock mellan de båda texterna.)

Inlärare C1 förefaller vara en kreativ språkanvändare som skriver mycket text både generellt och i dåtidskontext, och inte bryr sig om eller är omedveten om de många felaktigheter som då uppstår. Flera av felen är dessutom unika för C1 i jämförelse med övriga inlärare i denna studie. Vid texttillfälle 1 författar C1 20 VP:er i dåtidskontext (av totalt 50 VP:er i hela texten). Unika felaktigheter i text 1 inkluderade en (1) kombination av preteritum och presens: *brukade arbetar hårt ACT*, en (1) infinitivform: *låta ngn STA*, plus överanvändning av supinum vid ett tillfälle (*har lyckats utbildat ngn ACT*). Det sista exemplet visar å andra sidan en av C1 två instanser av VP:er med tre kombinerade verb. Ingen annan inlärare i studien vågade sig på att använda mer än två verb i samma VP. Vid texttillfälle 2 skrev C1 15 VP:er i dåtidskontext (av totalt 74). C1 gjorde sammanlagt något färre fel i text 2 än text 1. Felen i text 2 inkluderade två fel där preteritumböjning använts i presenskontext (av totalt fyra i hela studien²³), ex: *Många barn har sitt tidigutbildning redan när de var 6 år.* (då tidigare kontext etablerade tidpunkten till nuet: *idag*). Korrekt tempusanvändning i C1s text 2 inkluderade en av studiens totalt två fall av förkortat perfekt: *upplevt ngt STA*.

---

23 Dessa VP:er i presenskontext räknas inte in i undersökningen, vilken fokuserar på dåtidskontext.

Perfektmorfologi tycks vara en lättare grammatisk form för C1 än preteritum, vilket visade sig vid texttillfälle 2. I text 2 förekom nämligen dels relativt många instanser av VP:er i perfektkontext (jämfört med övriga inlärare), 7 stycken av totalt 15 VP:er i texten, och dels var samtliga instanser korrekt böjda. Övriga kontexter i text 2 och samtliga i text 1 var preteritumkontexter (förutom en ytterligare, dock felböjd, VP i perfektkontext i text 1) med VP:er som i hög grad böjdes tokigt, särskilt i text 2: 6 stycken av totalt 19 VP:er i preteritumkontext var felböjda i text 1 och 6 av 8 i text 2.

Tabell 13, som visar VP-typ och korrekthetsgrad i förhållande till aktionsart för C1, visar också att inlärare C1 i hög grad använde samma VP:er upprepade gånger, särskilt vid texttillfälle 1. Av de totalt 20 VP:er i dåtidkontext som författades i text 1 förekommer *vara STA* 6 gånger, *ha ngt STA* 4 gånger och *finnas ngt STA* 3 gånger, vilket gör att antal VP-typer blir endast 10. Vid texttillfälle 2 använde C1 också *vara STA* och *ha STA* ett flertal gånger (4 respektive 2), vilket gav totalt 11 VP-typer. Angående VP-typ och aktionsart skriver C1 lika många ateliska VP-typer vid båda texttillfällena (7 st), och ungefär lika många teliska VP-typer (3 respektive 4 st).

Notera att C1 är inkonsekvent och markerar omväxlande samma VP-typer i preteritumkontext, *vara* och *ha*, med presens och preteritum (vilket märks av decimalsummorna i STA-kolumnen i tabellen).

Tabell 13 Inlärare C1: Rätt/fel morfologi per VP-typ fördelat på aktionsart i text 1 (T1) och 2 (T2)

TYPE	Ateliska VP-typer		Teliska VP-typer		Samtliga
	STA	ACT	ACC	ACH	
T1: Rätt-Fel (total)	2,92-3,08 (6)	1-0 (1)	-	2-1 (3)	5,92-4,08 (10)
T2: Rätt-Fel (total)	3,5-2,5 (6)	1-0 (1)	1-0 (1)	2-1 (3)	7,5-3,5 (11)

Att C1 är säkrare på perfekt än preteritum skulle kunna kopplas till konceptuell transfer från L1 rikskinesiska. Perfekt påminner i mycket om aspektkategorin *perfektiv*, vilken tydligt markeras morfologiskt i kinesiskan, till skillnad från preteritum som inte markeras (Li & Thompson 1981).

Det är märkligt att C1 är osäker på böjningen av basverben *vara* och *ha*. Då hon uppenbarligen känner till böjningsformerna för dessa verb saknar informanten tydligen känsla för att verbet måste markeras med dåtid. Detta går dels i linje med aktionsartshypotesen, då båda dessa verb är STA-verb (ateliska). Å andra sidan är just verben *vara* och *ha* (och *finns*) verb som i informantens L1 (kinesiska) inte markeras morfologiskt (till skillnad från många andra verb som markeras med aspektmorfologi, se Li & Thompson 1981) – så även här kan det vara konceptuell transfer som påverkar C1.

Inlärare C2 kan på flera sätt jämföras med C1. C2 skriver liksom C1 långa texter med många VP:er i dåtidskontext: 24 st VP:er i dåtidskontext (av totalt 47) vid texttillfälle 1 och 19 st (av 53) vid texttillfälle 2. C2 liknar också C1 genom den höga felfrekvensen i båda texterna. Till skillnad från C1 använder dock C2 endast preteritumkontext i båda texterna (undantaget en (1) felböjd VP i perfektkontext i text 2), och C2s fel består överlag av presensböjning i preteritumkontext (med undantag av en (1) infinitivform).

C2s val av VP-typer inkluderade i text 1 många VP-typer som uttrycker åsikter av olika slag, ex. användes *tycka att X STA*, *bry sig om ngt STA* och *säga att X ACC* två gånger vardera. Dessa VP-typer plus de 4 instanserna av *vara STA* och 2 av *ha ngt STA* gjorde att text 1 sammanlagt uppvisar 17 olika VP-typer i dåtidskontext, och att majoriteten (14 st) av dessa var ateliska, vilket presenteras i detalj i tabell 14. I text 2 förekommer lika många kopula som i text 1 (4 st) men fler instanser av *ha ngt* (5 st). Övriga 8 VP-typer i text 2 är övervägande ateliska (endast 2 är teliska) och används bara en gång var. Totalt antal VP-typer i text 2 är 12.

Tabell 14 visar antal och korrekthet för VP-typer inom varje aktionsart i C2s produktion. Notera att C2 gör avsevärt många fler fel i dåtidskontext i text 2 än text 1, vilket också är unikt för just C2 i jämförelse med övriga inlärare i studien. C2 har endast 21 % rätt (4 av 19) i dåtidskontext vid texttillfälle 2, jämfört med 71 % rätt (17 av 24) vid texttillfälle 1. Inga tydliga tendenser för vilka VP-typer som böjs felaktigt kan heller urskiljas, men då inläraren tycks bevara förhållandet mellan antal fel i T1 och T2 motsäges aktionsartshypotesen (som förutsäger skillnad).

C2 har bättre känsla för dåtidsmarkering av *vara STA* och *ha STA* än C1, då endast en instans av *är* (kopula, presens) i preteritumkontext förekommer (vid texttillfälle 2). Övriga VP-typer är konsekvent rätt- eller felböjda inom typen.

Tabell 14 Inlärare C2: Rätt/fel morfologi per VP-typ fördelat på aktionsart i text 1 (T1) och 2 (T2)

	Ateliska VP-typer		Teliska VP-typer		Samtliga
	STA	ACT	ACC	ACH	
T1: Rätt-Fel (total)	6,75-3,25 (10)	3-1 (4)	1-0 (1)	1-1 (2)	11,75-5,25 (17)
T2: Rätt-Fel (total)	0,5-4,5 (5)	2-3 (5)	-	0-2 (2)	2,5-9,5 (12)

Varför C2 gör fler fel i text 2 än text 1 är svårt att svara på. Kanske har inläraren, som vissa gör en bit in i sin L2-utveckling, börjat slappna av och samtidigt börjat försöka uttrycka mer komplexa och L1-liknande yttranden? Kanske hade C2 bara en dålig dag vid det andra texttillfället.

Inlärare C4 liknar S1 och Q2 då de alla producerat texter med generellt få VP:er och VP-typer, både i texterna som helhet och i dåtidskontext med 5 VP:er i dåtidskontext (av totalt 34 VP:er) i text 1 och 4 (av 55) i text 2. C4 använder till skillnad från S1 och Q2 viss perfektkontext, en gång i text 1 (pluskvamperfekt) och en i text 2 (felböjd).

Som tabell 15 visar, utmärker sig C4 genom likheten i korrekthet och fördelning av VP-typer på de olika aktionsarterna i text 1 och text 2. Bland annat representeras en (1) VP-typ av sorten oavgränsad process (ACT) av två VP:er vid båda texttillfällena, varav en är rätt- och en felböjd: i text 1 gäller det VP-typen *uppföstra ngn ACT* och i text 2 *hjälpa ngn ACT*. Inkonsekvensen vid böjning inom en och samma VP-typ delar C4 med övriga i gruppen KIN.

VP-typen av aktionsarten punkthändelser (*sluta ACH*) utgör tabellens enda skillnad mellan de båda texterna, både genom att förekomma i texten och genom sin unika tempusböjning och -kontext: VP:en består av en enkel supinumform (*slutit*) i pluskvamperfekt-kontext, vilken alltså har markerats som korrekt. Av de endast två VP:er i pluskvamperfekt-kontext i inlärnarnas totala produktion var bara denna korrekt. Totalt förekommer 4 VP-typer (inkluderande 5 VP:er) i text 1 och 3 VP-typer (inkluderande 4 VP:er) i text 2 (vilket är för få VP-typer för att kunna testa aktionsartshypotesen).

Tabell 15 Inlärare C4: Rätt/fel morfologi per VP-typ fördelat på aktionsart i text 1 (T1) och 2 (T2)

	Ateliska VP-typer		Teliska VP-typer		Samtliga
	STA	ACT	ACC	ACH	
T1: Rätt-Fel (total)	2-0 (2)	0,5-0,5 (1)	-	1-0 (1)	3,5-0,5 (4)
T2: Rätt-Fel (total)	2-0 (2)	0,5-0,5 (1)	-	-	2,5-0,5 (3)

Sammanfattning. Som grupp betraktad markerar KIN-gruppen ateliska VP-typer med fel morfologi något fler gånger än teliska vid texttillfälle 1 (procentuellt sett), medan det omvända förhållandet eller endast liten skillnad märks vid texttillfälle två. Detta kan ses som ett stöd för aktionsartshypotesen. I övrigt utmärker sig gruppen KIN genom tveksamhet av böjning vid vanliga STA-verb som *vara* och *ha*, vilket också eventuellt kan kopplas till deras L1.

Konsekvens eller inkonsekvens vid tempusmarkering inom en och samma VP-typ skiljer också de två grupperna. Undersökningens vanligaste VP-typer, *vara STA* och *ha STA*, används i preteritumkontext omväxlande böjda i preteritum (*var/hade*) och i presens (*är/har*) av gruppen KIN medan gruppen SPA/POR konsekvent markerar VP:er av samma typ antingen rätt eller fel: i preteritumkontext råkar de ex. inte blanda *är* och *var* utan väljer konsekvent den ena eller andra formen genom hela texten.

6.3.3 Svagt stöd för aktionsartshypotesen

De enskilda inlärnarnas produktion innehöll generellt för få VP:er och VP-typer för att några tendenser i förhållandet mellan korrekt morfologianvändning i dåtid och VP:ernas aktionsart skulle kunna urskiljas. I detta avsnitt visar jag därför inlärnarnas sammanlagda produktion och testar sedan aktionsartshypotesen på denna.

Som bakgrund till testet av aktionsartshypotesen visas det adderade resultatet av samtliga inlärare i studien (uttryckt i VP-typ med andel rätt- och fel dåtidböjning) i tabell 16.

Tabell 16 Alla inlärare, adderat(1): Rätt/fel morfologi per VP-typ fördelat på aktionsart i text 1 (T1) och 2 (T2)²⁴

	Ateliska VP-typer		Teliska VP-typer		Samtliga
	STA	ACT	ACC	ACH	
T1: Rätt-Fel (total)	18,67-9,33 (28)	5,5-1,5 (7)	2-0 (2)	12-2 (14)	38,17-12,83 (51)
T2: Rätt-Fel (total)	16-7 (23)	9,5-3,5 (13)	2-0 (2)	5-3 (8)	32,5-13,5 (46)

(1) D.v.s. S1+Q2+Q1+C1+C2+C4

Enligt aktionsartshypotesen påverkar aktionsart informanternas produktion av verbmorfologi främst i ett tidigt stadium. Om hypotesen stämmer borde vi alltså kunna se att de teliska VP-typerna är procentuellt mer korrekta än de ateliska vid texttillfälle 1, medan text 2 fungerar som jämförelse.

Min hypotes för resultatet i denna studie formulerades på följande sätt: *Aktionsartshypotesens första påstående (AH påstående 1) kommer att understödjas av resultatet så att vid texttillfälle 1 dåtidsmorfologi procentuellt räknat används korrekt på fler teliska VP-typer än ateliska, medan ingen skillnad kommer att hittas vid texttillfälle 2.*

Tabell 17 presenterar inlärarygruppens sammanlagda resultat för texttillfälle 1:

Tabell 17 Text 1: Inlärnarnas antal ateliska- och teliska VP-typer (adderade), rätt/fel morfologi per VP-typ samt andel rätt morfologi (i procent)

	Ateliska (STA, ACT)	Teliska (ACC, ACH)
Totalt antal VP-typer	35	16
Antal rätt – fel	24,2 – 10,8	14 – 2
Procent rätt	69,1 %	87,5 %

²⁴ Observera att siffran för det totala antalet VP-typer i inlärnarnas text 1 och text 2 i denna tabell skiljer sig något från tabell 9 (i avsnitt 6.2.3). Skillnaden beror på att återkommande VP-typer där endast räknades en (1) gång för hela inlärarygruppen, medan de här alltså räknas en (1) gång för varje enskild inlärare som använt just denna VP-typ. Ex. räknas *vara* STA i inlärnarnas text 1 i tabell 9 en (1) gång och här sex gånger (då samtliga sex inlärare använde *vara*).

Vid texttillfälle 1 var alltså 87,5 % av de teliska VP-typerna korrekta jämfört med 69,1 % av de ateliska. Detta följer aktionsartshypotesens förutsägelse och också den del av min hypotes som rör text 1. Den stora skillnaden i antal VP-typer inom de två kategorierna (teliska: 16, ateliska 35; ett förhållande på ca 1:2) gör resultatet svajigt, men resultatet ger ändå en fingervisning om att det kanske ligger något i aktionsartshypotesen.

Låt oss nu se på texttillfälle 2 som åskådliggörs genom tabell 18:

Tabell 18 Text 2: Inlärnarnas antal ateliska- och teliska VP-typer (adderade), rätt/fel morfologi per VP-typ samt andel rätt morfologi (i procent)

	Ateliska (STA, ACT)	Teliska (ACC, ACH)
Totalt antal VP-typer	36	10
Antal rätt – fel	25,5 – 10,5	7 – 3
Procent rätt	70,8 %	70,0 %

Tabell 18 visar att korrektheten bland de ateliska aktionsarterna är 70,8 % och därför så gott som samma som vid texttillfälle 1 (69,1 %) (d.v.s. en skillnad på 1,7%) medan att korrektheten för teliska aktionsarter vid texttillfälle 2 har sjunkit till 70,0 % (jmf. 87,5% vid texttillfälle 1), d.v.s. en minskning med 17,5 %. Skillnaden i korrekthet mellan teliska VP:er och ateliska VP:er har minskat från 18,4 % till de teliska aktionsarternas fördel i text 1 till 0,8 % i text 2. Totalt sett innebär det också att informanterna sammanlagt gjorde fler fel vid texttillfälle 2 än 1.

Min hypotes inkluderade att ingen procentuell skillnad i antal fel mellan teliska och ateliska VP-typer skulle hittas vid texttillfälle 2, vilket också är fallet. Samtidigt är skillnaden i antal VP-typer vid texttillfälle 2 ännu större än vid texttillfälle 1 (10 teliska och 36 ateliska, ett förhållande på ca 1:4), vilket gör de redovisade, procentuella siffrorna mycket opålitliga, i ännu högre grad än vid texttillfälle 1.

Sammanfattningsvis ger studien till synes ett svagt stöd till aktionsartshypotesen, men då bara sex inlärare har undersökts och då antalet teliska VP:er är avsevärt färre än ateliska kan inga egentliga slutsatser dras om aktionsartshypotesens anspråk.

6.4 Övriga iakttagelser av intresse

Flera intressanta iakttagelser gjordes under arbetet med materialet. Nedan presenteras några av

dessa, inkluderande inlärarnas utveckling i förhållande till användning av morfologi, kontext och variation av VP-typ (avsnitt 6.4.1), samband som noterades mellan tempustyp och VP-typ (avsnitt 6.4.2) samt att valet att inkludera negationen *inte* lämnade studien i stort sätt opåverkad (avsnitt 6.4.3).

6.4.1 Tempusmorfologi och tempuskontext

Både inlärarnas utveckling av morfologianvändning och hur de kombinerar tempus med aktionsart kan följas i det material som studien genererade.

Morfologianvändning. Den tempusmorfologi (i dåtidskontext) som användes av inlärare (text 1 och text 2) och kontroll i undersökningen åskådliggörs i tabell 19:

Tabell 19 Tempusmorfologi på VP:er i dåtidskontext, samtliga informantgrupper

	T1	T2	Kontroll
Preteritum	75,9% (60 av 79)	47,8 % (33 av 69)	77,6 % (66 av 85)
Perfekt	-	20,3% (14 av 69)	17,6 % (15 av 85)
Pluskvamperfekt	1,3% (1 av 79)	-	4,7 % (4 av 85)
Presens och infinitiv	22,8% (18* av 79)	31,8% (22 av 69)	-

* *varav 4 infinitiv*

En jämförelse mellan inlärare och kontroll visar att inlärarnas andel perfektmorfologi i text två (20,3 %) liknar kontrollgruppens sammanlagda perfekt- och pluskvamperfektmorfologi (22,3 %) samt att andelen preteritummorfologi i inlärarnas text 1 (75,9 %) liknar kontrolltexterna (77,6 %), medan andel preteritumböjda verb i text 2 avviker (47,8 %). Andelen felböjda VP:er (presens eller infinitiv används) ökar vid texttillfälle 2 jämfört med texttillfälle 1.

En inlärningsprogression av dåtidböjning från preteritum till perfekt till pluskvamperfekt observeras i inlärarnas tempusanvändning. I text 1 förekommer infinitiv, presens och preteritum, men endast en (1) supinumform: *slutit (C4S072 0004) (plu.perf.-kontext²⁵)* även i kontexter som borde framkallat perfektmorfologi. Perfektmorfologin *har+supinum* förekommer först i text 2, men den pluskvamperfekt-kontext som förekommer i text 2 kombineras av inläraren med perfektmorfologi (*har glömt ngt, C1S112 0003*). (Pluskvamperfekt produceras alltså ännu inte i formen *hade + supinum* av inlärarna i text 2). Observera att denna inlärningsprogression stämmer överens med processabilitetsteorins (PT) förutsägelse att ord produceras före fras (se ex. Keßler 2008). En

25 Att detta innebär en korrekt pluskvamperfekt-användning (förkortat plu.perf.) är troligtvis en slump.

undersökning av inlärnarnas produktion i sin helhet krävs dock för att kunna dra slutsatser om studien stödjer PT. Orsaker till nämnda inlärningsordning kan också ex. bero på undervisning.

Dåtidskontext och felböjda VP:er. De tempuskontexter (i dåtid) som identifierades i inlärnarnas texter presenteras i tabell 20 (Observera att då kontrollgruppens användning av kontext och morfologi överensstämmer är kolumnen som presenterar kontrollgruppens produktion samma i tabell 20 som i tabell 19.) Även andelen felböjda VP:er inom varje tempuskontext anges.

Tabell 20 Andel VP:er per kontexttyp (av samtliga i dåtidskontext) och felfrekvens

Kontexttyp	T1	T2	Kontroll
Preteritum (varav fel)	93,7 % (74/79) (23,0 % (17*/74))	78,3 % (54/69) 38,9 % (21**/54)	77,6 % (66/85) -
Perfekt (varav fel)	5,1% (4/79) (100 % (4*/4))	20,3% (14/69) (7,1 % (1/14**))	17,6 % (15/85) -
Plu.perf. (varav fel)	1,3 % (1/79) (0 % (0/1))	1,4 % (1/69) (100 % (1**/1))	4,7 % (4/85) -
Alla (varav fel)	79 (100 %) (26,6 % (21/79))	69 (100 %) (33,3 % (23/69))	85 (100 %) -

*pres.: 14, inf.: 3; **pres.: 20, inf.: 1; *pres.: 1, pret.: 3; ** pres.: 1; ***perf.: 1

Jämförelsen mellan kontrollgruppens och inlärnarnas val av tempuskontext visar i vilken grad inlärnarnas uppläggning av texten liknar modersmålstalarnas uppläggning (i dåtid). Tabellen visar att inlärnarnas tempuskontext i text 2 liknar kontrolltexterna – skillnaden mellan dem ligger främst i fördelningen av perfekttyper (inlärnarna använder något fler perfekt- och något färre pluskvamperfekt-kontexter än kontrollgruppen). Vid texttillfälle 1 använde inlärnarna nästan bara preteritumkontext, men preteritumkontext övervägde också även i samtliga texter.

Angående de fel inlärnarna gör vill jag lyfta tre iakttagelser. För det första gör inlärnarna som grupp fler fel i text 2 än text 1. För det andra är det vanligaste felet i dåtidskontext att använda presens. För det tredje tycks inlärnarna förstå hur kategorin perfekt används i förhållande till preteritum: då inlärnarna ännu inte tillgodogjort sig perfekt som morfologisk kategori används visserligen preteritumböjning i perfektkontext (3 av 4 fall förekommer i text 1) medan det omvända (perfekt-morfologi i preteritumkontext) inte förekommer alls, trots att inlärnarnas text 2 uppvisar hela 14 fall av perfektkontext. Dessa tre iakttagelser kan eventuellt ha att göra med konceptuell transfer²⁶ från L1-kinesiska, då främst gruppen KIN står för de fel som producerades i studien (se ex. tidigare avsnitt 6.3.2 om inlärare C1).

26 För mer om konceptuell transfer, se Jarvis & Pavlenko 2008 (citerat i Gujord 2013:8).

6.4.2 Samband mellan aktionsart och tempus?

Tabell 21 visar fördelningen av ateliska VP:er på de olika tempus som informanterna använder i studien, både tempusmorfologi och -kontext. (Obs. att de VP:er som redovisas valts utifrån kontext (dåtidskontext) och att därför den sammanlagda andelen ateliska VP:er är samma för både morfologi och kontext i tabell 21.)

Tabell 21 Antal ateliska VP:er (STA, ACT) per tempuskategori (morfologi och kontext), samtliga texttillfällen

Tempus	Text 1		Text 2		Kontrolltext (morf. & kont.)
	morfologi	kontext	morfologi	kontext	
Perf.&Plu.perf.	0 % (0/1)	20,0 % (1/5)	64,3 % (9/14)	66,7 % (10/15)	52,6 % (10/19)
Pret.	75,0 % (45/60)	81,1 % (60/74)	90,9 % (30/33)	92,6 % (50/54)	75,8 % (50/56)
Pres.+inf.	88,9 % (16/18)	-	95,5 % (21/22)	-	-
Samtliga	77,2 % (61/79)		87,0 % (60/69)		70,6 % (60/85)

Jag vill lyfta tre observationer av användning av tempus (både tempusmorfologi och -kontext) i kombination med VP:ens teliskhet. För det första har preteritum har inget särskilt samband med teliskhet: andelen ateliska VP:er i preteritum (både preteritumkontext och -morfologi) i tabellen liknar i hög grad andelen ateliska VP:er av samtliga VP:er i alla textkategorier. (Ex. inlärartext 2 uppvisar 90,9 % ateliska VP:er med preteritummorfologi respektive 92,6 % ateliska VP:er i preteritumkontext av sammanlagt 87,0 % ateliska för hela text 2). För det andra finns ett samband mellan perfekt och teliska VP:er: tabellen visar att andelen ateliska VP:er i perfekt genomgående är lägre än andelen ateliska VP:er av samtliga, i alla textkategorier (morfologi och kontext). I perfektkontext i inlärares text 1 dominerar t.o.m. andelen teliska VP:er över ateliska (med 1 atelisk och 4 teliska VP:er). För det tredje finns också ett samband mellan presens/infinitiv och ateliska VP:er: i båda inlärares texterna (text 1 och text 2) var nästan samtliga VP:er markerade för presens eller i infinitiv ateliska VP:er (16 av 18 i text 1 och 21 av 22 i text 2).

Att inlärares i dåtidskontext använde presens/infinitiv främst på ateliska VP:er kan bero på transfer, då fel gjorda av inlärares med L1-kinesiska dominerade i studien (i kinesiska kombineras VP:er med teliska aktionsarter med perfektiv aspektmarkör oftare än ateliska, se Wang 2012). Studien genererade dock för få VP:er för att kunna dra några säkra slutsatser om ett eventuellt samband mellan VP:ernas teliskhet och vissa tempus.

6.4.3 Negationen *inte*

I enlighet med Gujord 2013 har alla VP:er som negeras av *inte* kodats med aktionsarten STA/tillstånd, oberoende av vilken aktionsart denna VP annars hade. Då *inte* är ett satsadverbial och därför inte del av varken den yttre eller inre VP:en (vilken vanligen inkluderas vid aktionsartsanalys), noterades alla förekomster av *inte* i inlärmaterialet för att se om förekomst av *inte* påverkade resultat. Bara en marginell påverkan hittades dock: 21 förekomster av *inte* ändrade endast telisk aktionsart till atelisk vid två instanser: en ACC-VP i text 1 och en ACH-VP i text 2 ändrades till STA.

6.7 Sammanfattning av resultatet med kommentar

Denna studie gav sammanfattningsvis ett (svagt) stöd till aktionsartshypotesen (hypotes 1), nämligen att VP:er med teliska aktionsarter av inlärare böjs med korrekt dåtidsmorfologi före VP:er med ateliska. Då den största felfrekvensen förekom i texterna producerade av L1-gruppen KIN, och vissa likheter mellan användning av aspektmarkörer i kinesiska och KIN-gruppens användning av dåtidböjning hittades, kan studiens resultat också ha påverkats av konceptuell transfer.

I jämförelse med kontrollgruppen valde inlärnarna liknande strategier för att genomföra skrivuppgiften, antingen skrev man kort text med få VP:er och VP-typer i dåtidskontext eller lång text med många VP:er och VP-typer i dåtidskontext. Inlärnarnas fördelning av ateliska-teliska VP:er visade sig också likna kontrollgruppens, men vid texttillfälle 1 använde inlärnarna fler ateliska VP:er samt mindre variation av VP-typ än kontrollgruppen. Hög frekvens av kopula visade sig vara utmärkande för alla textkategorier (text 1, text 2 och kontrolltexter).

Både kontrollgruppen och inlärnarna använde en hög frekvens av ateliska VP:er och VP-typer för att utföra skrivuppgiften, vilken var av diskuterande karaktär, vilket leder till slutsatsen att skrivuppgiften (texttypen) troligtvis påverkade inlärnarnas användningsfrekvens av de olika aktionsarterna (något som också föreslås av Gujord 2013).

Även tempus tycks ha ett samband med aktionsart i denna studie, då perfekt fanns relatera till teliska VP:er (för inlärare och kontrollgrupp) och presens/infinitiv till ateliska (för inlärare).

I ett helhetsperspektiv noterades parallell dominans av beskrivande text, preteritum och ateliska aktionsarter samt ett samband mellan perfekt och teliska aktionsarter.

Reliabilitet. Hur pålitligt är studiens resultat? Svaret på den frågan är tyvärr att resultatet inte alls är särskilt pålitligt, och den främsta anledningen till det är studiens lilla format (2x6 inlärartexter och 4

kontrolltexter); resultatet skulle kunna ändras om fler texter lades till.

En annan orsak till att studien inte är reliabel är dess känslighet för ändringar i bedömning av enskilda VP:er. Läsaren har säkert noterat att det inom nästan varje kategoriseringskategori (se kapitel 5) har förekommit tveksamma fall, där egen intuition har använts för att identifiera perfekt-kontext, välja mellan aktionsarter, osv. Dessutom har vissa VP:er uteslutits ur studien: ett par dåtidsböjda VP:er i presenskontext exkluderades då fokus ligger på dåtidskontext, ytterligare ett par VP:er innehöll *måste* men kategoriserades på olika sätt. Två VP:er i infinitiv var av deklinationstyp 1 och kunde varit inlärnarnas försök till preteritum. Frågor som rör bedömning av vad som kan kallas *citat* och funderingar om huruvida ex. *inte* bör påverka aktionsartsbedömningen kommer upp. Alla här uppräknade val har gjorts, och påverkar studien.²⁷

Utöver alla gråzoner i bedömningen har också inlärnarnas språknivå har ifrågasatts; närmare bestämt förmodas Q1 vara över den språknivå som eventuellt påverkas av aktionsart. Vid ett snabbt test minskade skillnaden i korrekthet till fördel för teliska VP:er i text 1, då Q1 uteslöts ur resultat-sammanräkningen.

Trots att studien alltså inte är reliabel kan den ändå vara till nytta, bl.a. genom att indikera frågor som behöver beaktas vid test av aktionsartshypotesen på L2-svenska. Studien bör ses som en pilotstudie.

7 Diskussion

I detta, avslutande kapitel vill jag nu diskutera ett antal olika teman som anknyter till undersökningen, av vilka flera kan vara intressanta att utföra vidare studier på. Först och främst behandlar jag metodvalsfrågan och jämför Gujord 2013 och min egen studie. Utöver detta behandlas texttyp (i förhållande till aktionsart och dåtidsmorfologi), satsnivåns betydelse för aktionsartspåverkan på L2-produktion, målspråket svenska, språkbakgrund och transfer m.m.

7.1 Metodval: kategoriövergripande och -intern, VP och VP-typ

I Gujord 2013 används en kategoriövergripande ansats, vilket innebär att endast VP:er med dåtidsböjning räknas, samt att antalet teliska VP-typer av dessa ska vara större än antalet ateliska om

---

²⁷ Även Gujord (2013) gör denna typ av bedömningar. Jämfört med min studie utgör antalet osäkra fall i Gujord (2013) ev. en mindre andel av totalt antal VP:er, då hon analyserar dåtidsmorfologi i hela 196 texter.

aktionsartshypotesens första påstående (AH påstående 1) ska stödjas. Teliska VP-typer förväntades också användas korrekt i högre grad än ateliska. Ingen påverkan av aktionsart hittades i Gujord 2013. I min studie används istället en kategoriintern ansats, vilket istället innebär att samtliga VP:er (oavsett ev. tempusböjning) räknas – men endast i dåtidskontext – samt att andelen teliska VP-typer med dåtidsböjning (av alla i kategorin teliska VP-typer) ska vara större än andelen ateliska VP-typer med dåtidsböjning (av alla i kategorin ateliska VP-typer) för att AH påstående 1 ska stödjas. Min studie gav ett svagt stöd åt AH påstående 1.²⁸

7.1.1 Ansatsernas nackdelar

Då icke-eliciterat material undersöks (som i både min studie och i Gujord 2013) finns nackdelar både med kategoriövergripande och kategoriintern ansats. En nackdel med studier utifrån kategoriintern ansats är att resultatet inte reflekterar inlärnarnas egentliga antal producerade VP:er/VP-typer: finns inte tillräckligt många VP:er/VP-typer av båda kategorierna (teliska/ateliska) blir resultatet inte reliabelt (i min studie är ex. antalet ateliska VP-typer för litet). Detta kan avhjälpas om material (d.v.s. analyserade inlärttexter) läggs till t.o.m. det att ett tillräckligt stort antal VP:er/VP-typer av båda kategorierna har uppnåtts²⁹. Nackdelen med studier utifrån kategoriövergripande ansats är också att resultatet blir känsligt för det antal VP:er/VP-typer av teliska respektive ateliska aktionsarter som produceras av inlärnarna, men problemet är svårt att råda bot på. Om det inte är VP:ernas aktionsarter utan ex. typen av text som influerar antalet VP:er/VP-typer av de två kategorierna (och därigenom också antalet VP:er/VP-typer med dåtidsböjning), spelar det ingen roll hur många fler inlärttexter som inkluderas i studien: förhållandet mellan teliska och ateliska VP:er/VP-typer (med och utan dåtidsmorfologi) kommer ändå att förbli ungefär detsamma.

7.1.2 Kategoriövergripande ansats påverkas av texttypen

Observera att texttypens influens på inlärnarnas val av VP/VP-typ tidigare övervägande har undersökts i *narrativ* (berättande) text, där teliska aktionsarter dominerar, medan andra texttyper (ex. beskrivande och diskuterande, som också förekommer i Gujord 2013, inte har undersökts i någon högre grad (Bardovi-Harlig 2000:336f.).

Min undersökning görs på material som försöker efterlikna Gujords (i liten skala), nämligen på text som innehåller diskuterande, beskrivande och berättande inslag. Undersökningen visade att ateliska aktionsarter dominerade starkt, både för kontrollgruppen och inlärtgruppen. Detta indiker-

---

28 Kategoriintern och -övergripande ansats samt sammanräkning av VP och VP-typ förklaras också i avsnitt 2.3.1, stycke 3, och i delkapitel 5.4), med referens till Bardovi-Harlig (2000:252ff.).

29 D.v.s. tillräckligt stort för att få ett statistiskt säkert resultat.

ar att texttypen faktiskt är en stark influens på valet av VP/VP-typ, och man kan därför misstänka att Gujord kunde fått ett annat resultat om texttyp hade beaktats i studiens konstruktion. För att förtydliga hur inlärnarnas val av VP/VP-typ kan påverka resultatet vid kategoriintern ansats vill jag illustrera med följande, hypotetiska exempel:

En (hypotetisk) undersökning på tidigt inlärnarspråk utgår från en kategoriövergripande ansats och noterar 20 ateliska och 10 teliska dåtidböjda VP-typer, d.v.s. sammanlagt 30 böjda VP-typer. Detta innebär att ateliska VP-typer med dåtidsmorfologi är fler än de teliska: sammanräkningen visar 20 av 30 (67%) ateliska vvs. 10 av 30 (33%) teliska, och på detta sätt skulle AH påstående 1 vederläggas (teliska VP-typer med dåtidsmorfologi borde överväga). Samma material undersöks sedan utifrån en kategoriintern ansats. Då visar det sig att det i dåtidskontext sammanlagt fanns hela 100 ateliska VP-typer och bara 40 teliska. Studiens resultat visar då istället att de 20 ateliska VP-typerna med dåtidböjning endast utgör 20 % av de totalt 100 ateliska VP-typerna (d.v.s. 20 % korrekt) medan de 10 teliska VP-typerna med dåtidsmorfologi utgör 25 % av de sammanlagt 40 teliska VP-typerna (d.v.s. 25% korrekt) – och plötsligt ger undersökningen istället AH påstående 1 belägg (större andel teliska än ateliska VP-typer var böjda för dåtid i dåtidskontext). (Slut på exempel.)

Observera att förhållandena mellan antalet teliska och ateliska VP:er i exemplet ovan kan jämföras med min undersökning (text 1) där endast 16 teliska VP-typer noterades, men där hela 14 st. av dessa hade böjts korrekt (d.v.s. 87,5 %), medan antalet ateliska VP-typer var 35 st. men andelen VP-typer med korrekt böjning var färre än de teliska, nämligen 25,2 st. (d.v.s. 71,9 % korrekt). Om en kategoriövergripande ansats hade använts för dessa siffror hade AH påstående 1 vederlagts: 25,2 st. korrekt böjda, ateliska VP-typer är fler än 14 st. korrekt böjda teliska VP-typer.

VP och VP-typ. För att undvika påverkan av att vissa vanliga, och korrekt inlärd, VP-typer återkommer oproportionerligt många gånger i inlärnarnas texter använder Gujord (2013) och likaså jag räkning av VP-typ istället för VP – men i icke-eliciterat material är det möjligt att detta inte räcker som försäkran om ett korrekt resultat. Sammanfattningsvis är det inte säkert att Gujords undersökning hade genererat samma resultat om en kategoriintern ansats hade använts istället för en kategoriövergripande.

7.2 Mer om texttyp: diskurshypotesen

Gujord pekar ut texttypen som en möjlig faktor till att hennes studie (2013), till skillnad från föregångare i andra L2, inte gav förväntat resultat. Även Bardovi-Harlig (2000) talar om texttyp, och beskriver studier som visat att både typ av diskurs och aktionsart påverkar inlärnarnas produktion av

verbmorfologi i ett andraspråk under tidiga utvecklingsstadier.

Kortfattat menar Bardovi-Harlig (2000:336) att påverkan från diskurs och aktionsart både konkurrerar och samverkar i tidigt inlärarespråk. En vanlig texttyp som undersöks i båda sammanhangen är *narrativ*, d.v.s. en berättande text som för ett händelseförlopp framåt i tiden (*ibid.*). Inom andraspråksforskning på diskurs delar man i sådan narrativ text upp informantens yttranden i två kategorier, nämligen *förgrund* – som för berättelsen framåt på en tidsaxel, och *bakgrund* – som bl.a. ger beskrivningar och kommentarer till händelseförloppet i förgrunden (*ibid.*). (Att på så sätt dela upp texten kallas att utföra *grounding* (eng.), Bardovi-Harlig 2000:279ff)³⁰. Studier har vidare visat att inlärare tidigare markerar verb i förgrunden i narrativ text med dåtidsmorfologi än i bakgrunden.³¹ Utifrån detta har en så kallad *diskurshypotes* formulerats (Bardovi-Harlig, 2000:313) (se tabell 22).

Då man alltså kan anta att både diskurs och aktionsart påverkar det tidiga inlärarespråket, blir bilden komplex (Bardovi-Harlig 2000). Dessutom är också verb med teliska aktionsarter (ACC och ACH) vanligare i förgrunden och verb med ateliska i bakgrunden (*ibid.*). När det gäller narrativ text tycks aktionsarts- och diskurspåverkan samverka så att teliska verb (ACC och ACH) i förgrunden får dåtidsmarkering först och ateliska verb i bakgrunden (ACT och STA) sist, medan teliska verb i bakgrunden och ateliska i förgrunden hamnar någonstans i mitten (*ibid.*). Nedan visas detta i en tabell över vilka förutsägelser diskurshypotesen och aktionsartshypotesen gör för narrativ text:

Tabell 22 Aktionsartshypotesens (AH) och Diskurshypotesens (DH) förutsägelser om dåtidsmarkering i narrativ text (Bardovi-Harlig 2000:313)

	Teliska verb	Ateliska verb
Förgrund	Båda: dåtid	AH: inte dåtid; DH: dåtid
Bakgrund	AH: dåtid; DH: inte dåtid	Båda: inte dåtid

Viss forskning har också genomförts på andra texttyper än narrativ, där textens huvudstruktur är beskrivande eller diskuterande och dess sidostrukturer placerar berättelsen på en tidsaxel. Resultatet av dessa studier indikerar att både förekomst av teliska VP:er och utvecklingsordningen av dåtidsmorfologi följer den texttyp som placerar texten temporalt och för den framåt på en tidsaxel, d.v.s. *förgrunden* i narrativ text versus *sidostrukturen* i beskrivande. (Se Von Stutterheim & Klein 1987, citerat i Bardovi-Harlig 2000:318.)

Denna uppsats har inte haft utrymme att undersöka hur eventuell influens av diskurs och aktionsart samverkar i inlärares produktion. Uppsatsen visade dock att de generella kategorierna *beskriv-*

30 Forskning inom diskurs på inlärarespråk brukar använda den s.k. diskurshypotesen, om vilken jag inte kommer att skriva mera här av utrymmesskäl.

31 Detta kan jämföras med att användning av perfektiv aspektmorfologi vid förgrundsverb i ett narrativ tycks vara ett allmänmänskligt drag (Dahl 1985).

ande-, *berättande-* och *diskuterande* text tycks påverka både inlärnarnas och kontrollgruppens val av VP-typer: teliska VP-typer tycktes höra samman med berättande text och ateliska VP-typer med beskrivande och diskuterande text. Man kan misstänka att *narrativ* texttyp dominerar i kategorin *berättande* text, men inte i de övriga två textkategorierna. Sambanden mellan texttyp, dåtidsmorfologi och aktionsart är ett område av stort intresse för vidare studier.

7.3 Aktionsart på olika satsnivåer

Skillnader mellan tidiga och sena studier av aktionsartshypotesen inkluderar att man i tidiga studier endast undersökte verbets influens på inlärares produktion och nuförtiden undersöker hela VP:ens influens, inklusive argument (d.v.s. situationstypen) (Zielonka 2005).

Zielonka (2005) kritiserar det nutida undersökningssättet, då hon menar att det är osannolikt att den sammanlagda semantiska innebörden i en längre rad argument (som ex. ofta tycks förekommer vid VP:er med aktionsarten ACC) skulle påverka inlärares produktion av dåtidsmorfologi, något jag håller med om: det verkar troligt att betydelsen i korta VP:er påverkar inlärares produktion av dåtidstempus i högre grad än betydelsen i längre och mer omständliga VP:er. Exempelvis punkthändelser (ACH) uttrycks ofta av endast ett huvudverb (och ev. direkt påföljande partikel) och man kan tänka sig att det i dåtidkontext är just punkthändelserna, med sin kärnfulla och kraftiga semantiska betydelse av slut- eller vändpunkt, som oftast och lättast markeras med dåtidsmorfologi av inlärare. Min egen studie inkluderar dock ett för litet antal ACH-verb för att kunna ge någon indikation till detta.

Det vore intressant att jämföra ex. om ACH-verb är rättböjda i högre grad än ACC-verb i inlärnarnas produktion, vilket i så fall skulle indikera att olika satsnivåer (verb/VP/sats) spelar in vid aktionsartspåverkan.

7.4 Aktionsartshypotesen och målspråket svenska

Fenomenet att markera verb morfologiskt för grammatisk aspekt (ex. perfektiv och imperfektiv aspekt) förekommer inte i svenska och norska. Därför testar Gujard (2013), och också jag, aktionsartshypotesen med hjälp av tempusmorfologi, vilket kan relateras till litteraturen; Andersen (1989, citerat i Bardovi-Harlig 2000:217) likställer *perfektiv dåtid* med tempuset preteritum. Andersen och gruppen runt honom (*ibid.*) undersökte dock målspråk som spanska och engelska, i vilket användaren har ett val mellan perfektiv dåtid (preteritum) och imperfektiv dåtid (imperfekt/progressiv dåtid)

(utöver perfekt och plu.perf., som också förekommer i svenskan): jämför ex. eng. *I read* (preteritum) med eng. *I was reading* (imperfekt/prog. dåtid). I svenskan finns däremot inte detta val, då preteritum används vid VP:er med både perfektiv och imperfektiv aspekt.

Man kan ponera att inlärarens upplevelse av preteritum som ett uttryck för perfektiv aspekt blir mindre stark för en inlärare av L2-svenska än L2-engelska eller något annat språk med distinktioner genom grammatisk aspekt, exempelvis spanska, portugisiska och rikskinesiska för att bara nämna några få (vilka för övrigt också är L1-språken för inlärarna i denna undersökning). Ex. publicerades år 2012 en (kvantitativ) studie där aktionsartshypotesen testades på L2-produktion av rikskinesiska (informanterna var svenska högskolestudenter) och som bekräftade att VP:ernas aktionsart påverkade informanternas L2-produktion (Wang 2012). Aktionsartshypotesen passar dock som hand i handsked med att testas på rikskinesiska, som morfologiskt markerar både perfektiv och imperfektiv aspekt. Är det ev. så att de grammatiska distinktionerna i de nordiska språken (norska, svenska, danska och isländska) är för grova för att aktionsartshypotesen ska kunna testas med någon behållning?

Angående aspekt använder de nordiska språken å andra sidan andra, icke-grammatiska sätt för att uttrycka detta, ex. kan partiklar och prepositioner användas för att förstärka bl.a. perfektiv betydelse: jämför ex. svenskans *åt upp ett äpple* (preteritum med extra perfektiv betoning) med ex. *åt ett äpple* (preteritum utan särskild betoning) och ex. *åt på ett äpple* (preteritum med imperfektiv betoning) (aktionsart: oavgränsad process/ACT) (jämför Larsson & Lyngfeldt 2012:66). Skillnaderna mellan dessa exempel utgörs alltså inte av grammatisk morfologi utan av att perfektiv och imperfektiv aspekt förstärks genom att förändra VP:ernas teliska eller ateliska aktionsart (*åt upp* är en ACH-VP medan *åt (på)* är av VP-typen ACT).

Det vore intressant men troligtvis ganska komplext att undersöka hur användning av ex. partikelverb påverkar inlärares markering av dåtid. Ett problem i en sådan studie skulle dock vara att påverkan av aktionsart förmodas ske i tidigt inlärarspråk, medan tillgodogörande av partikelverb och andra sätt att förstärka aspekt i svenskan troligtvis sker i senare skeden.

En annan orsak till att aktionsartshypotesen kanske inte går att belägga med L2-svenska som underlag är, om Noyau et al. (1995:237, citerat i Bardovi-Harlig 2000:421) observationer gäller generellt, att inlärare av svenska ev. lär sig använda böjningsmorfologi innan de börjar associera form med betydelse, då böjningsmorfologi i svenska är relativt enkel. Då aktionsartshypotesen bygger på att inlärare kopplar samman verbens semantiska betydelse med morfologins grammatiska betydelse, skulle en logisk konsekvens av att inlärare lär sig använda böjningsformer innan de egentligen förstår dess innebörd vara att de inte associerar dåtidsmorfologi till teliska VP:er i högre grad än till ateliska VP:er. (Detta bör i så fall gälla även L2-norska och de andra nordiska språken.)

7.5 Språkbakgrunder och transfer

Gujord (2013) undersöker utöver aktionsart även förstaspråkets influens på inlärnarnas produktion, och finner att L1 påverkar informanternas verbböjning. Gujord talar i sammanhanget om så kallad *konceptuell transfer* som innebär att de större grammatiska dragen i L1 påverkar hur inlärares försöker uttrycka sig på L2 (Jarvis & Pavlenko 2008 citerat i Gujord 2013:8). Gujords studie visade ett samband mellan att de somaliska informanterna hade svårt att skilja på perfekt och preteritum i norskan och att de på sitt modersmål (somaliska) bara använder en typ av dåtidsmarkering.

Även i min studie har misstänkta fall av konceptuell transfer noterats. Inom ramen för studien har inte funnits utrymme att göra en djupare analys av inlärnarnas L1 och eventuell transfer, men ett par intressanta relationer mellan KIN-gruppens L2-produktion och grammatiska mönster i kinesiskan kunde ändå noterats, bl.a. KIN-gruppens inkonsekventa användning av dåtidsmorfologi i dåtidkontext vid vanliga VP:er som *vara* och *ha*, vilket kan jämföras med att rikskinesiska (som inte har tempus- men dock aspektmorfologi) endast i undantagsfall markerar just *vara* (kin. *shì*) och *ha* (kin. *yǒu*) morfologiskt, för aspekt, och att KIN-gruppen tycktes vara bättre på perfekt än preteritum, vilket kan kopplas till att perfektiv aspekt (som liknar perfekt tempus) är något som markeras morfologiskt i kinesiskan (jmf. med Li & Thompson 1981). Dessa mönster förekom ej i SPA/POR-gruppens produktion. (Språken spanska och portugisiska markerar alla verb för bl.a. tempus, och verb i dåtid även för aspekt (genom formerna preteritum och imperfekt.)

I min studie hade samtliga inlärare utöver sina respektive modersmål också tillgång till tidigare inlärd L2; ex. var samtliga inlärare tvungna att uppvisa relativt goda kunskaper i engelska för att bli antagna till preparandkursen vid ett svenskt universitet (Hammarberg 2010). Dessa övriga språk skulle också potentiellt kunna påverka informanternas produktion, dock troligtvis i mindre grad än förstaspråket.

Sammanfattningsvis behöver förhållandet mellan transfer och aktionsartspåverkan utredas vidare i inlärares produktion av L2-svenska.

7.6 Språknivå

Aktionsartshypotesen förutsäger aktionsartspåverkan på tidigt inlärarespråk och därför är informantens språknivå av avgörande betydelse. Bardovi-Harlig (2000:241) visar att hon i en egen undersökning endast analyserar inläratexter med ca 50 % fel. I denna studie har inläratexter bl.a. valts utifrån en estimerad tid efter studiestart (5-6 månader för inlärnarnas text 1), då inlärares förutsattes vara duktiga nog att skriva diskuterande text men också fortfarande vara påverkade av aktionsart.

Inlärarnas nivå antogs också överensstämma ungefär med inlärarna i Gujard 2013, som låg på *intermediate level*. Vid analysen framkom dock att (åtminstone) en informant (Q1) kan misstänkas ligga över den nivå då aktionsart fortfarande eventuellt påverkar inlärarspråket.

7.7 Input: formell och informell

Hammarberg (2010) beskriver samtliga av ASU-korpusens inlärare som semi-formella inlärare, då de både får input genom undervisning och genom att leva och bo i det svenska samhället. Att vi inte vet mer om *formell input* (d.v.s. input från undervisning och läromedel) är ett problem i denna studie, då undervisningsordning av olika grammatiska moment också kan antas spela roll i utvecklingen av verbmorfologi i ett L2; ex. vet vi därför inte om inlärarnas sena användning av perfekt (så gott som endast i text 2) beror på att de inte fick träna på perfekt förrän längre fram i sin utbildning eller på andra orsaker. Då inlärartext 1 producerades först 5-6 månader in på kurs tiden, kan man dock gissa att inlärarna fått viss undervisning även i perfekt.

Angående *informell input* är sådan enligt Bardovi-Harlig (2000) en trolig orsak till att tidiga skeden av inlärarspråk visar tendens att först kombinera perfektiv dåtidsmorfologi med teliska VP-typer (se också delkapitel 2.2, stycke 2).

Även förhållandet mellan input och aktionsartspåverkan i tidigt L2 behöver utredas vidare.

8 Avslutande ord och förslag till fortsatta studier

Denna uppsats är tänkt som en pilotstudie, och ger i sig själv inga pålitliga svar på frågan om aktionsartens påverkan på verbböjning i inlärarspråk. Undersökningen har dock visat vikten av att konstruera vidare studier utifrån en medvetenhet om de metodologiska valen (ex. mellan olika ansatser och sammanräkningsmetoder) och då ännu ingen större undersökning med kategoriintern ansats har gjorts kan en sådan rekommenderas. Studien indikerar också bl.a. behov av att utreda förhållandet mellan transfer och produktion av verbmorfologi i L2-svenska samt förhållandet mellan påverkan av texttyp (narrativ- och icke-narrativ text) och aktionsart.

Avslutningsvis verkar det finnas mycket att göra inom detta intressanta fält för den som är sålunda hågad.

Referenser

Primärt material

ASU-korpusen, Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet

Litteratur

Andersen, Roger, 1989: La adquisición de la morfología verbal. I: *Linguística*, 1. S. 90-142.

Andersen, Roger, 1990: Verbal virtuosity and speakers' purposes. I: H. Burmeister & P.L. Rounds (red.), *Variability in second language acquisition: Proceedings of the Tenth Meeting of the Second Language Research Forum. Vol. 2*. Eugene: University of Oregon, Department of Linguistics. S. 1-24.

Andersen, Roger, 1994: The insider's advantage. I: A Giacalone Ramat & M. Vedovelli (red.) *Italiano: lingua seconda/lingua straniera*. Rome: Bulzoni. S. 1-26.

Andersen, Roger & Shirai, Yasuhiro, 1994: Discourse motivations for some cognitive acquisition principles. I: *Studies in Second Language Acquisition*, 16. S. 133-156.

Bardovi-Harlig, Katheleen, 2000: *Tense and Aspect in Second Language Acquisition: Form, Meaning, and Use*. Oxford: Blackwell.

Dahl, Östen, 1985: *Tense and aspect systems*. Oxford: Blackwell.

Gujord, Ann-Kristin Helland, 2013: *Grammatical encoding of past time in L2 Norwegian – The roles of L1 influence and verb semantics*. Bergen: University of Bergen. (Doktorsavhandling.)

Gujord, Ann-Kristin Helland, 2015: L2 acquisition of temporality: Findings from a corpus based study of the grammatical encoding of past time. I: *Learner Corpus Research: LCR2013 Conference Proceedings: BeLLS 2015 Vol. 6*. Bergen: University of Bergen. S. 63–86.

Jarvis, Scott & Pavlenko, Aneta, 2008: *Crosslinguistic influence in language and cognition*. New York: Routledge.

Hammarberg, Björn, 2010: *Introduktion till ASU-korpusen, en longitudinell muntlig och skriftlig textkorpus av vuxna inlärares svenska med en motsvarande del från infödda svenskar*. Stockholm: Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet.

Keßler, Jörg-U (red.), 2008: *Processability Approaches to Second Language Development and Second Language*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.

Larsson, Ida & Lyngfeldt, Benjamin, 2012: *Tempus i svenskan*. Publ. av Göteborgs Universitet, 2015.12.14: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/28058/1/gupea_2077_28058_1.pdf

Li, Charles N. & Thompson, Sandra A., 1981: *Mandarin Chinese: a Functional Reference*

- Grammar*. Berkeley: University of California Press.
- Lindstedt, Juko. 2000: The perfect – aspectual, temporal and evidential. I: Ö. Dahl (red.), *Tense and Aspect in the Languages of Europe*. Berling: Mouton de Gruyter.
- Mourelatos, Alexander P. D., 1981: Events, processes and states. I: P. Tedeschi & A. Zaenen (red.), *Syntax and semantics: Tense and aspect*. New York: Academic Press.
- Noyau C., Dorriots, B., Sjöström S. & Voionmaa. K., 1995: The acquisition of Swedish. I: R. Dietrich, W. Klein & C. Noyau (red.), *The acquisition of temporality in a second language*. Amsterdam: Benjamins. S. 211-259.
- Rothstein, Susan D., 2004: *Structuring events: A study in the semantics of lexical aspect*. Malden, Mass.: Blackwell.
- Shirai, Yasuhiro, 1991: *Primacy of aspect in language acquisition: Simplified input and prototype*. Los Angeles: University of California. (Opublicerad doktorsavhandling.)
- Shirai, Yasuhiro, 2007: The aspect hypothesis, the comparative fallacy and the validity of obligatory context analysis, a reply to Lardiere, 2003. I: *Second language research* 23 (1). S. 51-64.
- Talmy, Leonard, 1985: Lexicalization patterns: Semantic structure in lexical forms. I: Shopen, Timothy (red.), *Language typology and syntactic description: Grammatical categories and the lexicon. Volume 3*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik, 1999: *Svenska Akademiens Grammatik*. Stockholm: Norstedts ordbok. Förk. SAG.
- Tensfjord, Kari, 1998: *Å ha en fortid på vietnamesisk – en kasusstudie av fire vietnamesiske språkkinnlæreres utvikling av grammatisk fortidsreferanse og perfektum*. Bergen: Universitetet i Bergen. (Doktorsavhandling.)
- Vendler, Zeno, 1957: Verbs and Times. I: *The Philosophical Review*, Vol. 66, No. 2. S. 143-160.
Publ. av Cornell University, 14.12.2015:
<http://semantics.uchicago.edu/scalarchange/vendler57.pdf>
- Von Stutterheim, Christiane & Klein, Wolfgang, 1987: A concept-oriented approach to second language studies. I: C. Pfaff. (red.), *First and second language acquisition processes*. Cambridge: Newbury House Publishers. S. 191-205.
- Wang, Luying, 2012: *Second Language Acquisition of Mandarin Aspect Markers by Native Swedish Adults*. Uppsala: Uppsala Universitet. (Doktorsavhandling.)
- Zielonka, Bronisława, 2005: *The Role of Linguistic Context in the Acquisition of the Pluperfect: Polish Learners of Swedish as a Foreign Language*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. (Doktorsavhandling.)